

БУХГАЛТЕР

ibuhgalter.net

Підводні камені

монетизації контенту на YouTube

с. 5

Залишилася щорічна відпустка:

як надати — «оптом» чи «вроздріб»?

с. 17

Огляд роз'яснень податківців стосовно операцій з електронними грошима: зміни щодо ПДВ і не тільки

с. 20

ПЕРЕДПЛАТИТЬ БЕЗДОГАННИЙ ДУЕТ!

передплата на
2023 **ДІК**

- Лінія консультацій для передплатників
- Бухгалтерський інтернет-портал ibuhgalter.net
- Щотижнева розсилка з профільними новинами
- Безкоштовні вебінари

Отримайте
ЕЛЕКТРОННУ
версію!

«Професійний бухгалтер»
і «Зарплата та кадрова справа»

Ми потурбувалися про те, щоб ви
не пропустили нічого важливого!

5324 грн/рік

20%
ЗНИЖКА

0 800 300 395

СТРІЧКА НОВИН 3

СТАТТІ

Влада Карпова

Підводні камені монетизації контенту на YouTube 5

Наразі на платформі YouTube українські суб'єкти господарювання можуть отримати дохід від монетизації контенту. Деякі підприємці вважають такі пропозиції привабливими, тим паче що в воєнні часи додаткові доходи нікому не завадять. Однак, зважуючись на монетизацію контенту, суб'єктам господарювання слід ознайомитися з можливими ризиками валютного нагляду та оподаткування «ютубних» доходів. Про це й поговоримо в статті.

СУДОВА ПРАКТИКА

Катерина Литвиненко

Звільнення через неможливість забезпечити працівника роботою внаслідок знищення засобів для роботи: від теорії до першої судової практики 10

Війна принесла українцям багато горя та багато змін, які торкнулися всіх сфер життя. Трудові відносини не стали винятком. У цьому матеріалі проаналізуємо нюанси нової підстави для звільнення, яка з'явилася в трудовому кодексі влітку минулого року. Попри те, що в цій ситуації страждають обидві сторони трудового договору, доводити наявність підстав для звільнення має роботодавець. І поки що нечисленна судова практика свідчить, що роботодавцю не вдається довести правомірність звільнення, навіть попри тяготи воєнного стану.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Катерина Литвиненко

Залишилася щорічна відпустка: як надати — «оптом» чи «вроздріб»? 17

Кілька працівників мають залишки щорічної відпустки по декілька днів і зараз бажають їх відгуляти. Як правильно надати залишок щорічної відпустки: всю решту відпустки за один раз чи можна на прохання працівника надавати залишок відпустки частинами, скажімо, по кілька днів протягом кількох місяців?

ДОВІДКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Євгенія Волох

Огляд роз'яснень податківців стосовно операцій з електронними грошима: зміни щодо ПДВ і не тільки 20

Місяць за 5 хвилин: квітень 2023 року 25

Календар бухгалтера та ФОП на травень 2023 року 26

ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ
На сайті електронної версії газети (www.ibuhgalter.net) ви зможете знайти додаткові матеріали
(посилання на них позначені так:)

ШАНОВНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ!

ВИДАВНИЧА ГРУПА «АС» піклується про своїх передплатників і нагадує, що, попри можливу нестабільну роботу ДП «Укрпошта», ми не залишаємо вас безпорадними у вирі нововведень.

Електронна версія газети додається до друкованої версії видання, яке ви передплатуєте. Вона виходить вчасно, незважаючи на заметіль або дощ, і щопонеділка очікує вас на сайті

ibuhgalter.net

ПЕРЕДПЛАТНИКА
ДЛЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ
У ТРАВНІ 2023 РОКУ

5115

НОВИЙ КОМПЛЕКТ:

ГАЗЕТА «ПРОФЕСІЙНИЙ БУХГАЛТЕР»

ТА «ПРОФБУХ LIVE»

«ПРОФБУХ LIVE»

Новий відеопроduct, що вигідно доповнює газету
«Професійний бухгалтер» та її комплекти.

Це щомісячний вебінар, що складається з двох частин:

ПЕРЕДПЛАТНИКИ «ПРОФБУХ LIVE»
ОТРИМУЮТЬ:

унікальну відеотеку з **12 ВИПУСКІВ** за рік,
яка в комплекті з газетами надасть
бухгалтеру вичерпну, детальну та якісну
інформацію як у звичній текстовій формі,
так і у **ФОРМІ ВІДЕО**.

огляд змін
і новин за місяць

тематичний
відеопрактикум
з важливої теми

Документи та скорочення номера

ПКУ — Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.

ЦКУ — Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV.

ГКУ — Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV.

КЗпП — Кодекс законів про працю України від 10.12.1971.

КпАП — Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X.

Закон про бухоблік — Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV.

Закон про ЄСВ — Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI.

Закон про соцстрахування — Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV.

Закон про РРО — Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 06.07.1995 № 265/95-ВР.

КВЕД-2010 — Національний класифікатор України ДК 009:2010, затверджений наказом Держспоживстандарту від 11.10.2010 № 457.

ІПК — індивідуальна податкова консультація.

ЗІР — загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс Державної фіскальної служби України (www.zir.sfs.gov.ua).

ВЗ — військовий збір.

ЗЕД — зовнішньоекономічна діяльність.

ЄСВ — єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

ЄП — єдиний податок.

ПДВ — податок на додану вартість.

ПДФО — податок на доходи фізичних осіб.

БВ — бюджетне відшкодування.

ЄРПН — Єдиний реєстр податкових накладних.

ЄДР — Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань

НМА — нематеріальні активи.

МЗП — мінімальна заробітна плата.

ОЗ — основні засоби.

ПЗ — податкові зобов'язання.

ПК — податковий кредит.

ПН — податкова накладна.

ПМП — прожитковий мінімум для працездатної особи.

ПСП — податкова соціальна пільга.

РРО/ПРО — реєстратор розрахункових операцій/програмний РРО.

СЕА — система електронного адміністрування.

УР — уточнюючий розрахунок.

ФОП — фізична особа — підприємець.

договір ЦПХ — договір цивільно-правового характеру.

к. дн. — календарні дні.

р. дн. — робочі дні.

нмдг — неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

 — цей документ (консультацію) ви зможете знайти на сайті електронної версії газети (www.ibuhgalter.net).

В.о. головної редакторки
Куртенок Світлана

Засновник і видавець газети
ТОВ «Видавнича група «АС»

Редакція:

а/с 110, м. Київ, 03186

тел.: +38 (067) 576-60-07

e-mail: pb@ibuhgalter.net

www.ibuhgalter.net

Електронна версія:

www.ibuhgalter.net

Відділ передплати:

тел. 0 800 300 395

Реєстраційне свідоцтво:

КВ № 21749-11649Р від 21.12.2015 р.

Ціна договірної

Періодичність виходу:

чотири рази на місяць

Передплатний індекс:

українська мова **98131**

© **ТОВ «Видавнича група «АС»**

Повне або часткове відтворення авторських матеріалів,
розміщених у газеті «Професійний бухгалтер»,
допускається тільки з письмового дозволу
ТОВ «Видавнича група «АС»

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПДВ ТА МИТА ОПЕРАЦІЙ ІЗ ВВЕЗЕННЯ ТОВАРІВ ОБОРОННОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: УХВАЛЕНО ЗАКОНИ

Верховна Рада на засіданні 10.04.2023 ухвалила Закон України «Про внесення змін до підрозділу 2 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання/ввезення товарів для потреб безпеки і оборони у період воєнного стану» (законопроект від 24.02.2023 № 9061) та Закон України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо особливостей ввезення на митну територію України товарів для потреб безпеки і оборони у період воєнного стану» (законопроект від 24.02.2023 № 9062), якими, зокрема, передбачається:

- уточнити групи товарів (товарних позицій та підкатегорій) оборонного призначення згідно з УКТ ЗЕД, операції з ввезення на митну територію України та постачання на митній території України яких звільняються від оподаткування ПДВ відповідно до п. 32 підрозд. 2 розд. XX «Перехідні положення» ПКУ. А також уточнити групи товарів оборонного призначення, операції з ввезення яких на митну територію України звільняються від мита згідно з п. 20 ч. 1 ст. 282 Митного кодексу України від 13.03.2012 № 4495-VI (далі — МКУ);
- тимчасово, на період, що закінчується останнім календарним днем місяця, в якому буде припинено / скасовано воєнний стан, звільнити від оподаткування ПДВ операції з постачання послуг, пов'язаних з програмним забезпечен-

ням військового призначення, міжнародна передача якого підлягає державному контролю, зокрема послуг з розробки, модифікації, тестування та/або технічної підтримки програмного забезпечення, розроблення документації, надання майнових прав інтелектуальної власності на програмне забезпечення, у тому числі за ліцензійними договорами (новий п. 93 підрозд. 2 розд. XX ПКУ);

- тимчасово, на період дії воєнного стану в Україні, звільнити від ПДВ операції з ввезення на митну територію України товарів, що належать державі в особі Міністерства оборони України, ЗСУ, а також інших утворених відповідно до законів України військових формувань, розвідувальних органів, держорганів спеціального призначення з правоохоронними функціями, а також товарів, поміщених у митний режим переробки за межами митної території України, та/або продуктів їх переробки, які повертаються на митну територію України в митному режимі імпорту після ремонту та/або обслуговування (новий п. 94 підрозд. 2 розд. XX ПКУ). Також передбачено, що такі товари будуть тимчасово звільнені від ввізного мита на підставі нового п. 9²⁶ розд. XXI «Прикінцеві та перехідні положення» МКУ.

Наразі обидва Закони передані на підпис Президенту. В разі їх підписання Закони наберуть чинності з дня, наступного за днем їх опублікування.

УРЯД ПІДВИЩИВ ВАРТІСТЬ АКЦИЗНИХ МАРОК НА АЛКОГОЛЬНІ НАПОЇ ТА ТЮТЮНОВІ ВИРОБИ

Кабмін постановою «Про внесення змін до пункту 5 Положення про виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах» від 07.04.2023 № 303 (далі — постанова № 303), яка набрала чинності з 12.04.2023, вніс зміни до п. 5 Положення про виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах, затвердженого постановою КМУ від 27.12.2010 № 1251, в частині розміру плати за одну акцизну марку.

Так, постановою № 303 встановлено таку плату за одиницю марки акцизного податку:

- для алкогольних напоїв — 0,3537 грн. Порівняно з чинним розміром плати вартість марки збільшилась приблизно на 16 коп. (була — 0,1926 грн);
- для тютюнових виробів, тютюновмісних виробів для електричного нагрівання (ТВЕН) за допомогою підігрівача з електронним управлінням і рідин, що використовуються в електронних сигаретах, — 0,1643 грн. Вартість марки збільшилась приблизно на 7 коп. до чинного розміру плати (була — 0,091 грн).

ДОКУМЕНТИ ЩОДО ЗНИЩЕННЯ АБО ЗРУЙНУВАННЯ ОЗ, ПОДАННЯ ЯКИХ Є ПІДСТАВОЮ ДЛЯ НЕНАРАХУВАННЯ ПДВ

Податківці в свіжому роз'ясненні в категорії 101.27.31P^Q пояснили, за яких умов платник ПДВ має право не нараховувати ПЗ з ПДВ за п. 189.9 ПКУ в разі ліквідації виробничих та невиробничих ОЗ у зв'язку з їх знищенням або зруйнуванням внаслідок дії обставин непереборної сили та в інших випадках ліквідації ОЗ без згоди платника податку, в тому числі в разі викрадення.

Так, на думку податківців, у цьому випадку ПЗ з ПДВ не нараховуються, якщо факт знищення або зруйнування ОЗ **документально підтверджується** відповідно до законодавства.

Такими документами, зокрема, можуть бути:

1) сертифікат Торгово-промислової палати України, який підтверджує факт настання обставин непереборної сили (форс-мажору), отриманий відповідно до Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» від 02.12.1997 № 671/97-ВР;

2) акт про пожежу. Документом, що засвідчує факт пожежі, є акт про пожежу (далі — акт) за формою згідно з додатком 1 до Порядку обліку пожеж та їх наслідків, затвердженого постановою КМУ від 26.12.2003 № 2030 (далі — Порядок № 2030). Акт складається представником центрального органу виконавчої влади або його територіального органу, іншого державного органу, що веде облік пожеж відповідно

до п. 6 Порядку № 2030, на місці пожежі не пізніше 24 годин з моменту ліквідації пожежі чи подання письмової заяви. Акт підписується комісією, до складу якої входить не менше трьох осіб, зокрема представник центрального органу виконавчої влади або його територіального органу, іншого державного органу, що веде облік пожеж, власник об'єкта (постраждалий) або його представник та свідок або поліцейський. До акта вносяться дані, встановлені за результатами огляду місця пожежі. Внесення змін і доповнень до акта не допускається.

Водночас податківці зауважили, що під час дії правового режиму воєнного або надзвичайного стану, після закінчення воєнних (бойових) дій та повернення контролю держави чи встановлення контролю міжнародними організаціями (МАГАТЕ, ООН, ОБСЄ) над раніше окупованими територіями **допускається складання акта протягом місяця** з моменту повідомлення про пожежу чи подання відповідної письмової заяви. До складу зазначеної комісії допускається не включати власника об'єкта (постраждалого) або його представника за умови його відсутності (евакуація з району воєнних (бойових) дій чи території, де введено правовий режим воєнного або надзвичайного стану, загибель або отримання тілесних ушкоджень тощо);

3) витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань, що засвідчує факт реєстрації відомостей про кримінальне правопорушення, отриманий в порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом України від 13.04.2012 № 4651-VI, в разі викрадення ОЗ;

4) інші документи, що відповідно до законодавства підтверджують факт знищення, зруйнування, викрадення основних виробничих або невиробничих засобів.

ЗАПОВНЕННЯ РЕКВІЗИТУ «ПРИЗНАЧЕННЯ ПЛАТЕЖУ» ДЛЯ ПЛАТІЖОК З ЄДИНОГО РАХУНКУ

Податківці на офіційному сайті ДПС України (tax.gov.ua → «Повідомлення та нагадування») роз'яснили, яким чином платники, які використовують єдиний рахунок, мають заповнювати реквізит «Призначення платежу» платіжної інструкції під час сплати податків, зборів та ЄСВ. Так, податківці зазначили, що з 01.04.2023 наказом МФУ від 22.03.2023 № 148 запроваджено використання структурованого формату реквізиту «Призначення платежу» платіжної інструкції, зокрема й для платників, які використовують єдиний рахунок, що передбачає заповнення одного обов'язкового поля «Додаткова інформація запису». Отже, податківці запропонували платникам при сплаті коштів на єдиний рахунок зазначати в цьому полі «сплата на єдиний рахунок».

Водночас, якщо платнику, який використовує єдиний рахунок, потрібно сплатити кошти, спрямувавши їх належному отримувачу, то в платіжній інструкції слід заповнити два обов'язкових поля, зазначивши в них номер рахунку отримувача та суму. Також для платників, які використовують єдиний рахунок, передбачено можливість сплати коштів однією платіжною інструкцією одночасно більше як одному отримувачу — для цього слід вказати в реквізиті «Призна-

Також податківці наголосили, що в разі ліквідації ОЗ у зв'язку з їх розібранням або перетворенням в інший спосіб, внаслідок чого вони не можуть використовуватися за первісним призначенням, платник податку не нараховує податкові зобов'язання з ПДВ (зокрема й відповідно до норм п. 198.5 ст. 198 ПКУ) в разі подання контролюючому органу належним чином оформленого акта на списання основних засобів за довільною формою за умови, що такий документ міститиме всю необхідну інформацію, яка дозволяє ідентифікувати операцію, та матиме належні реквізити первинного документа. Незалежно від форми документа на списання ОЗ він має підтверджувати факт знищення, розібрання або перетворення ОЗ в інший спосіб, внаслідок чого ОЗ не можуть використовуватися за первісним призначенням.

Водночас податківці зазначили, що ПКУ не визначено механізму подання платником податку контролюючому органу документів про знищення, розібрання або перетворення виробничих або невиробничих ОЗ, а отже, платник податків може подати такі документи (їх копії) у загально-встановленому порядку (або особисто, або через уповноважену на це особу, або поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення, або засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням вимог законів щодо електронного документообігу та електронного цифрового підпису):

- за власною ініціативою;
- на запит контролюючого органу.

Радимо також ознайомитися з матеріалом «Майно знищено обстрілами: чи нараховувати податкові зобов'язання з ПДВ?» // «ПБ», № 33/2022, с. 9.

чення платежу» номери бюджетних та/або небюджетних рахунків таких отримувачів та відповідні суми.

Також податківці зауважили, що до 01.07.2023 діє перехідний період, протягом якого платники, які використовують єдиний рахунок, мають можливість заповнювати реквізит «Призначення платежу» платіжної інструкції як і раніше — в порядку, передбаченому наказом МФУ від 24.07.2015 № 666 (який продовжує діяти до 01.07.2023).

Зауважимо, що порядок заповнення реквізиту «Призначення платежу» в разі сплати коштів на єдиний рахунок (для тих платників, які обрали можливість використання єдиного рахунку, запропоновану ст. 35¹ ПКУ) передбачено в п. 6 розд. II Порядку заповнення реквізиту «Призначення платежу» платіжної інструкції під час сплати (стягнення) податків, зборів, митних, інших платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, внесення авансових платежів (передоплати), грошової застави, а також у разі їх повернення, затвердженого наказом МФУ від 22.03.2023 № 148.

Радимо також ознайомитися з матеріалом «Оновлено порядок заповнення реквізиту "Призначення платежу" в платіжках на сплату податків та ЄСВ» // «ПБ», № 14/2023, с. 5.

ПІДВОДНІ КАМЕНІ МОНЕТИЗАЦІЇ КОНТЕНТУ НА YOUTUBE

Наразі на платформі YouTube українські суб'єкти господарювання можуть отримати дохід від монетизації контенту. Деякі підприємці вважають такі пропозиції привабливими, тим паче що в воєнні часи додаткові доходи нікому не завадять. Однак, зважуючись на монетизацію контенту, суб'єктам господарювання слід ознайомитися з можливими ризиками валютного нагляду та оподаткування «ютубних» доходів. Про це й поговоримо в статті.

ЯКІ ДОХОДИ МОЖНА ОТРИМАТИ НА YOUTUBE

Постачальником послуг сервісу YouTube є компанія Google LLC, діяльність якої здійснюється відповідно до законодавства штату Делавер, США. Для отримання доходів від монетизації на YouTube насамперед необхідно створити обліковий запис AdSense¹, а по-

тім зареєструватися в Партнерській програмі YouTube, яка також діє в Україні².

Детальні інструкції щодо отримання доходів від монетизації контенту на YouTube є в довідковій інформації, розміщеній на платформі Google³.

¹
<https://support.google.com/adsense/answer/7402253?sjid=17375800937588792788-EU>

²
<https://support.google.com/youtube/answer/7101720?sjid=17375800937588792788-EU>

І тут виникає природне запитання: як трактувати всі ці різноманітні доходи? На це питання відповіла сама компанія Google LLC так: «Ви надаєте YouTube право монетизувати Ваш Контент у Сервісі, у тому числі показувати всередині Контенту ре-

кламу або стягувати з користувачів плату за доступ до нього. Ця Угода не дає Вам права отримувати будь-які виплати. З 1 червня 2021 року будь-які платежі, які Ви маєте право отримувати від YouTube відповідно до інших угод між Вами та YouTube, у тому числі дохід

3

<https://support.google.com/youtube/answer/72857?sjid=17375800937588792788-EU>

4

<https://www.youtube.com/static?template=terms>

5

https://support.google.com/adsense/answer/3372975?hl=uk&ref_topic=6026604&sjid=17375800937588792788-EU

6

Закон України
«Про валюту і валютні операції»
від 21.06.2018
№ 2473-VIII.

7

Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті, затверджене постановою правління НБУ від 02.01.2019 № 5.

8

Постанова Правління НБУ
«Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» від 24.02.2022 № 18.

9

Закон України
«Про зовнішньоекономічну діяльність»
від 16.04.1991 № 959-XII.

10

Закону України
«Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»
від 06.12.2019 № 361-IX.

11

https://support.google.com/youtube/answer/10391362?hl=uk&ref_topic=9257988&sjid=17375800937588792788-EU

від функції «Спонсорство», Суперчата та участі в Партнерській програмі YouTube, **будуть вважатися роялті**. Якщо цього вимагатиме законодавство, Google утримуватиме податки з таких платежів»⁴.

РИЗИКИ ВАЛЮТНОГО НАГЛЯДУ

Компанія Google LLC є нерезидентом та виплачує доходи в іноземній валюті. Українські суб'єкти господарювання можуть отримати доходи тільки на банківський рахунок⁵. Це відповідає нормам українського законодавства, адже згідно з ч. 1 ст. 7 Закону № 2473⁶ транскордонний переказ валютних цінностей здійснюється виключно через уповноважені установи.

В цьому аспекті виникають питання щодо здійснення валютного нагляду уповноваженим банком за операцією отримання коштів в іноземній валюті від нерезидента.

Є всі підстави вважати, що операції з отримання роялті не підпадають під валютний нагляд, однак цей момент не завадить уточнити в уповноваженому банку.

Відповідно до норм п. 21 розд. II Положення № 5⁷ граничні строки розрахунків за операціями з **експорту та імпорту товарів** становлять 365 к. дн. А за нормами п. 14² постанови № 18⁸ граничні строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів становлять 180 к. дн. та застосовуються до операцій, здійснених з 5 квітня 2022 року.

Згідно зі ст. 1 Закону № 959⁹:

Експорт (експорт товарів) — продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів.

Товар — будь-яка продукція, послуги, роботи, права інтелектуальної власності та інші немайнові права, призначені для продажу (оплатної передачі).

РИЗИКИ ОПОДАТКУВАННЯ ЗА КОРДОНОМ

Компанія Google LLC оповіщає, що згідно із законом США про оподаткування компанія Google зобов'язана утримувати податки з доходів, які автори YouTube отримують від глядачів, за стандартною ставкою в розмірі 30%. З авторів, які проживають за межами США та надіслали свою податкову інформацію, по-

Отже, будь-які доходи від монетизації контенту вважають роялті. Зазначимо, що в цілому така інтерпретація відповідає й вітчизняному визначенню роялті, наведеному в п.п. 14.1.225 ПКУ та в п. 4 НП(С)БО 15 «Дохід».

Водночас у разі монетизації контенту на YouTube резидент не продає нерезиденту права інтелектуальної власності та інші немайнові права, призначені для продажу (оплатної передачі). Резидент, радше, надає нерезиденту права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, тому платежі за такою операцією й вважаються роялті.

Така операція підпадає під визначення **експорту капіталу**, під яким розуміють вивезення за межі України капіталу в будь-якій формі (валютних коштів, продукції, послуг, робіт, прав інтелектуальної власності та інших немайнових прав) з метою одержання прибутків від виробничої та інших форм господарської діяльності.

З огляду на наведене, є підстави вважати, що операція отримання роялті від нерезидента не підпадає під валютний нагляд.

До того ж зазвичай платіж за монетизацію контенту на YouTube не перевищує незначну суму (400 тис. грн). А за нормами п.п. 1 п. 22 розд. II Положення № 5 граничні строки розрахунків, зазначені в п. 21 розд. II цього Положення, не поширюються на операцію з експорту, імпорту товарів (зокрема й незавершені розрахунки за операцією), сума якої (в еквіваленті за офіційним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на дату здійснення операції) є меншою ніж розмір, передбачений ст. 20 Закону № 361¹⁰ (далі — незначна сума), крім дроблення операцій з експорту товарів або дроблення валютних операцій.

Отже, валютний нагляд у такому разі здійснюватися не буде.

даток утримується в США за ставкою 0–30% із доходу, отриманого від глядачів. Ставка залежить від того, чи уклала країна власника контенту угоду із США про уникнення подвійного оподаткування¹¹.

За замовчанням податок утримується в США за ставкою 30% від доходів, якщо ком-

панія — одержувач платежу не є резидентом цієї країни. Після того, як власник контенту надасть в AdSense дійсну податкову інформацію, ці ставки податку, що утримується, буде відкориговано в наступному платіжному циклі.

Зрозуміло, що не всі автори YouTube отримують дохід саме від глядачів із США. Однак, незважаючи на це, компанія Google LLC зазначає, що всі автори — учасники Партнерської програми YouTube мають надати компанії Google свою податкову інформацію незалежно від того, чи отримують вони дохід від глядачів із США.

А чи можуть резиденти України зменшити ставку оподаткування доходів в США? Така можливість є, про що повідомляє сама компанія Google LLC і саме цим пояснює необхідність надання відповідної заявки на пільги за угодою про уникнення подвійного оподаткування через податкову форму в AdSense.

Між США та Україною укладено Конвенцію між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи та капітал (дата ратифікації — 26.05.1995) (далі — Конвенція).

Відповідно до норм ч. 1 ст. 12 Конвенції роялті, якими фактично володіє резидент До-

говірної Держави, можуть оподатковуватись у тій Державі.

Однак такі роялті можуть також оподатковуватись у Договірній Державі, в якій вони виникають, відповідно до законодавства цієї Держави, але, якщо фактичним власником цих роялті є резидент іншої Договірної Держави, податок, який стягується, не повинен перевищувати 10% від загальної суми роялті (ч. 2 ст. 12 Конвенції).

Отже, суб'єкти господарювання — резиденти України дійсно можуть претендувати на зменшення ставки оподаткування до розміру 10% щодо доходу від роялті за монетизацію контенту на YouTube згідно з Конвенцією. Для цього необхідно надати компанії Google LLC відповідні документи, які вона вимагає.

Конвенція також передбачає можливість заліку сум, сплачених в США, в рахунок сплати податку на прибуток в Україні (ст. 24 Конвенції). На таку можливість вказано також в п.п. 141.4.9 ПКУ. В цій нормі зазначено, що суми податку на прибуток з іноземних джерел, що сплачені суб'єктами господарювання за кордоном, зараховуються під час сплати ними податку в Україні. Водночас зарахуванню підлягає сума податку, розрахована за правилами, встановленими розд. III ПКУ.

НЕ ВСТИГЛИ НА ПРЯМУ ТРАНСЛЯЦІЮ ?

Не біда. Усі вебінари
в записі на сайті:

ibuhgalter.net/webinars

Розмір зарахованих сум податку з іноземних джерел протягом податкового (звітного) періоду не може перевищувати суми податку, що підлягає сплаті в Україні таким платником податку протягом такого періоду.

Однак реалізувати ці норми на практиці навряд чи вийде. Пов'язано це з тим, що для отримання права на зарахування податків та зборів, сплачених за межами України, платник зобов'язаний отримати від державного органу, уповноваженого справляти такий податок, країни, де отримується такий дохід (прибуток), довідку про суму сплаченого податку та збору, а також про базу та/або об'єкт оподаткування. Зазначена

довідка підлягає легалізації у відповідній країні, відповідній закордонній дипломатичній установі України, якщо інше не передбачено чинними міжнародними договорами України (п. 13.5 ПКУ). На це звертають увагу й податківці в роз'ясненні з категорії 102.02 ЗІР[Ⓞ].

Водночас Україна й США підписали Конвенцію, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів від 05.10.1961, тому на довідці достатньо проставити штамп «апостиль». Проте послуга з проставлення такого штампу недешева, а сама процедура клопітка, тому возитися з цим щодо «ютубних» доходів сенсу немає.

РИЗИКИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Податок на прибуток З оподаткування доходів від роялті в Україні проблем не виникає, оскільки всі платники податку на прибуток («малодохідні» та «високодохідні») оподатковують їх на підставі даних бухгалтерського обліку за ставкою 18%.

ПДВ Роялті, які виплачуються в грошовій формі, не є об'єктом оподаткування (п.п. 196.1.6 ПКУ), з чим погоджуються й податківці в роз'ясненні з категорії 101.11 ЗІР[Ⓞ].

Однак тут є певні ризики, пов'язані з нарахуванням «компенсувальних» ПЗ з ПДВ на підставі норм п. 198.5 ПКУ та ст. 199 ПКУ.

Зокрема, якщо суб'єкт господарювання буде використовувати якісь товари (послуги), придбані з ПДВ в операціях, пов'язаних зі створенням відповідного контенту на YouTube, він зобов'язаний за нормами абз. «а» п. 198.5 ПКУ нарахувати податкові зобов'язання з огляду на базу оподаткування, визначену відповідно до п. 189.1 ПКУ, та скласти не пізніше останнього дня звітного (податкового) періоду і зареєструвати в ЄРПН в терміни, встановлені ПКУ для такої реєстрації, зведену ПН за товарами / послугами, необоротними активами придбаними / виготовленими з ПДВ, у разі якщо такі товари / послуги, необоротні активи призначаються для їх використання або починають використовуватися в операціях, що не є об'єктом оподаткування відповідно до ст. 196 ПКУ.

Окрім того, згідно з п. 199.1 ПКУ в разі якщо придбані та/або виготовлені товари / послуги, необоротні активи частково використовуються в оподатковуваних операціях, а частково — ні, платник податку зобов'язаний нарахувати ПЗ з огляду на базу оподаткування, визначену відповідно

до п. 189.1 ПКУ, та скласти не пізніше останнього дня звітного (податкового) періоду і зареєструвати зведену ПН в ЄРПН на загальну суму частки сплаченого (нарахованого) податку під час їх придбання або виготовлення, яка відповідає частці використання таких товарів / послуг, необоротних активів в неоподатковуваних операціях.

Є висока ймовірність того, що податківці наполягатимуть на нарахуванні «компенсувальних» зобов'язань за нормами п. 199.1 ПКУ в разі отримання роялті від нерезидента, оскільки вони приписують операції з отримання роялті в грошовій формі показувати в рядку 5 податкової декларації з ПДВ (див. роз'яснення з категорії 101.24 ЗІР[Ⓞ]).

А нарахування цих «компенсувальних» зобов'язань є клопіткою та неприємною процедурою, адже під неї попадають всі активи, які **одночасно** використовувалися в оподатковуваних і неоподатковуваних операціях (див. лист ДФСУ від 21.10.2015 № 22217/6/99-99-19-03-02-15, ІПК ДФСУ від 10.08.2017 № 1572/6/99-99-15-03-02-15/ІПК). До неоподатковуваних належать операції, які не є об'єктом оподаткування ПДВ та/або звільнені від оподаткування ПДВ (листи ДФСУ від 07.08.2015 № 29163/7/99-99-19-03-02-17, № 29168/7/99-99-19-03-02-17). На практиці перерахунок проводять стосовно витрат загальногосподарського характеру (оренда й комунальні платежі щодо будівлі офісу тощо), які одночасно використовуються в оподатковуваних і неоподатковуваних операціях. Отже, одночасно з отриманням від нерезидента роялті платник ПДВ «нагороджується» ще й «компенсувальними» ПЗ.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

В бухгалтерському обліку за нормами п. 20 НП(С)БО 15 дохід від роялті визнають, якщо:

- імовірне надходження економічних вигід, пов'язаних з такою операцією;
- дохід може бути достовірно оцінений.

Дохід від роялті відображають в обліку за принципом нарахування згідно з економічним змістом відповідної угоди.

Компанія Google LLC виплачує дохід від роялті в доларах або євро в місяці, наступному за місяцем нарахування роялті¹². Отже, операції з «валютним» роялті підпадають під дію НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». А відповідно до п. 5 НП(С)БО 21 операції в іноземній валюті під час первісного визнання відображають у валюті звітності шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на дату здійснення операції (дату визнання активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат).

З огляду на це стаття заборгованості нерезидента з виплати роялті (в наступному місяці) буде вважатися монетарною, і до моменту отримання оплати за послуги необхідно нараховувати курсові різниці (пп. 4, 5, 7, 8 НП(С)БО 21).

Перерахунку підлягає також сума валюти (пп. 7, 8 НП(С)БО 21):

- на дату здійснення господарської операції — за курсом на дату здійснення операції;
- на дату балансу — за курсом на дату балансу.

Відповідно до норм Інструкції № 291¹³:

- дохід від операційних курсових різниць відображають на субрахунку 714 «Дохід від операційної курсової різниці»;
- витрати від операційних курсових різниць показують на субрахунку 945 «Витрати від операційної курсової різниці».

Приклад. За результатами березня 2023 року суб'єкту господарювання був нарахований дохід від участі в Партнерській програмі YouTube у розмірі \$500. При цьому компанія Google LLC утримала в США податок від перегляду контенту в розмірі \$150. Курс НБУ станом на 31.03.2023 склав 36,5686 грн за \$1. Платіж надійшов на розподільчий рахунок банку 25.04.2023, курс долара на цю дату умовно склав 36,6 грн за \$1, на дату надходження коштів на рахунок підприємства в іноземній валюті курс умовно склав 36,65 грн за \$1.

Операції за таких обставин будуть відображені в обліку так, як наведено в таблиці нижче.

Облік доходів від монетизації контенту на YouTube

Дата	Господарська операція	Бухгалтерський облік		
		Дт	Кт	Сума, дол./грн
31.03.2023	Нараховано дохід від роялті від участі в Партнерській програмі YouTube (\$350 × 36,5686)	373	719	\$350 12799,01
25.04.2023	Отримано роялті на розподільчий рахунок банку (\$350 × 36,6 грн)	316	373	\$350 12810,00
25.04.2023	Відображено курсові різниці від перерахунку заборгованості нерезидента (\$350 × (36,6 грн – 36,5686 грн))	373	714	10,99
26.04.2023	Надійшли кошти на рахунок підприємства в іноземній валюті (\$350 × 36,65 грн)	312	316	\$350 12827,50
26.04.2023	Відображено курсові різниці від перерахунку валюти (\$350 × (36,65 грн – 36,6 грн))	316	714	17,50

Влада Карпова, к. е. н., консультантка

Професійний
БУХГАЛТЕР

«Професійний бухгалтер» —

надійне джерело інформації!

¹²
https://support.google.com/youtube/answer/1709858?hl=uk&ref_topic=11449917&sjid=17375800937588792788-EU

¹³
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом МФУ від 30.11.1999 № 291.

ЗВІЛЬНЕННЯ ЧЕРЕЗ НЕМОЖЛИВІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ПРАЦІВНИКА РОБОТОЮ ВНАСЛІДОК ЗНИЩЕННЯ ЗАСОБІВ ДЛЯ РОБОТИ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПЕРШОЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Війна принесла українцям багато горя та багато змін, які торкнулися всіх сфер життя. Трудові відносини не стали винятком. У цьому матеріалі проаналізуємо нюанси нової підстави для звільнення, яка з'явилася в трудовому кодексі влітку минулого року. Попри те, що в цій ситуації страждають обидві сторони трудового договору, доводити наявність підстав для звільнення має роботодавець. І поки що нечисленна судова практика свідчить, що роботодавцю не вдається довести правомірність звільнення, навіть попри тяготи воєнного стану.

1

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин» від 01.07.2022 № 2352-IX.

2

Відповідні зміни були внесені до ст. 36 КЗпП Законом № 2352.

3

<https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e3e57b2d-aaeb-41b2-9dcf-c14deac391cd&title=KomentarMinekonomikiDoNormZakonuUkrainiproVnesenniaZminDoDeiakikhZakonodavchikhAktivUkrainiSchodoOptimizatsiiTrudovikhVidnosinVid1-Lipnia2022-R-2352-ikh> або на сайті: <https://me.gov.ua/> («Головна» → «Діяльність» → «Умови праці» → «Трудові відносини в умовах воєнного стану» → «01.08.2022»).

4

Верховний Суд у складі Касаційного цивільного суду.

5

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/79297956>

6

Звісно, цей перелік не є вичерпним, ба більше, наразі він не закріплений на рівні закону.

НОВА ПІДСТАВА ДЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ

Нагадаємо, що з 19.07.2022 завдяки Закону № 2352¹ серед інших змін воєнного часу в КЗпП з'явилася² нова підстава розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця — неможливість забезпечити працівника роботою, визначеною трудовим договором, у зв'язку зі знищенням (відсутністю) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця **внаслідок бойових дій** (п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП).

У своєму коментарі³ до Закону № 2352 Мінекономіки зазначило, що обов'язковою умовою для звільнення за цією підставою є те, що **неможливість забезпечувати працівника роботою**, визначеною трудовим договором та трудовою функцією, яка безпосередньо пов'язана з повним знищенням (відсутністю) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця **внаслідок бойових дій, має бути обґрунтована**. Мінекономіки як орієнтир наводить постанову КЦС ВС⁴ від 17.01.2019 у справі № 708/254/18⁵, в якій сказано, що **документами, які підтверджують знищення майна, можуть бути**⁶:

1) матеріали технічної інвентаризації, що засвідчують факт знищення майна;

2) довідки органів внутрішніх справ України;

3) акт про пожежу;

4) офіційні висновки інших установ або організацій, які відповідно до законодавства уповноважені засвідчувати факт знищення майна, тощо.

У згаданому рішенні суду також йдеться про те, що згідно зі ст. 349 ЦКУ в разі знищення майна, права на яке підлягають держреєстрації, право власності на це майно припиняється з моменту внесення за заявою власника змін до державного реєстру; умовами для припинення права власності на знищене нерухоме

майно є наявність встановленого факту знищення майна, а також відповідної заяви власника майна про внесення змін до держреєстру.

ДО ВІДОМА. У згаданому коментарі до Закону № 2352 Мінекономіки також рекомендувало роботодавцю з метою мінімізації в майбутньому конфліктів та трудових спорів перед ухваленням рішення щодо застосування п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП забезпечити проведення консультацій з представниками працівників (наприклад, щодо неможливості забезпечення в майбутньому роботою внаслідок знищення майна).

Механізм звільнення працівників на підставі п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП визначено новою ч. 7 ст. 49² КЗпП, яка **передбачає такі заходи з боку роботодавця:**

- про наступне вивільнення працівників персонально попереджають не пізніше ніж за 10 к. дн.;
- не пізніше ніж за 10 к. дн. до запланованого вивільнення працівників первинним профспілковим організаціям **надається інформація** щодо цих заходів, включаючи інформацію про причини вивільнення, кількість і категорії працівників, яких це може стосуватися, про строки проведення звільнення (**не плутати з отриманням згоди**, вона в такому разі не потрібна);
- в разі якщо вивільнення працівників є масовим відповідно до ст. 48 Закону про зайнятість⁷, роботодавець за 10 к. дн. до проведення звільнення повідомляє державну службу зайнятості про заплановане вивільнення працівників, а також протягом 5 к. дн. проводить консультації з профспілками про

заходи щодо запобігання звільненням чи зведення їх кількості до мінімуму або пом'якшення несприятливих наслідків будь-яких звільнень.

ДО ВІДОМА. Масовим вивільненням з ініціативи роботодавця є протягом одного місяця: 1) вивільнення 10 і більше працівників у роботодавця з чисельністю працівників від 20 до 100; 2) вивільнення 10 і більше відсотків працівників у роботодавця з чисельністю працівників від 101 до 300; 3) вивільнення 30 і більше працівників у роботодавця з чисельністю працівників від 301 до 1000; 4) вивільнення 3 і більше відсотків працівників у роботодавця з чисельністю працівників від 1001 і більше (ч. 1 ст. 48 Закону про зайнятість).

Також варто звернути увагу на такі нюанси в разі звільнення за п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП:

- **розірвання трудового договору проводиться, якщо неможливо перевести працівника за його згодою на іншу роботу**, а отже, роботодавець, перш ніж звільняти за вказаною підставою, має запропонувати працівнику іншу роботу (звісно, якщо така «інша» робота є в наявності) — це прямо передбачено в ч. 4 ст. 41 КЗпП;
- **згода профспілки** для звільнення за вказаною підставою **не потрібна** (це прямо зазначено в абз. 11 ч. 1 ст. 43¹ КЗпП);
- **працівникові виплачується вихідна допомога** в розмірі, не меншому від середнього місячного заробітку (ст. 44 КЗпП).

СУДОВА ПРАКТИКА

Станом на сьогодні вже є кілька судових справ воєнного часу про оскарження звільнення працівника за п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП, причому одна справа вже пройшла випробування апеляційною інстанцією (справу програв роботодавець).

Вкотре нагадаємо, що кожна сторона має довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень; доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи; ці дані встановлюються письмовими, речовими і електронними доказами, висновками експертів, показаннями свідків (ст. 76, 81 ЦПК⁸). Отже, **законність звільнення має доводити саме роботодавець** (з цим у розглянутих справах виникли проблеми ☹).

Справа № 1 Рішенням Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 20.03.2023 у справі № 344/15580/22⁹ позов працівниці про визнання незаконним та скасування наказів про звільнення, поновлення на роботі був задоволений частково, зокрема скасовано накази про звільнення, змінено підставу для звільнення (з п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП на п. 1 ст. 40 КЗпП — у зв'язку з ліквідацією підприємства).

Обставини справи Наказом Державного підприємства «Чорноморський експертно-технічний центр Держпраці» (далі — ДП)

працівницю (до речі, начальника Миколаївської філії цього ДП) **було звільнено у зв'язку із неможливістю забезпечення працівника роботою**, визначеною трудовим договором, у зв'язку зі знищенням (відсутністю) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця внаслідок бойових дій згідно з п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП з 10.11.2022.

31.10.2022 був виданий наказ про ліквідацію Миколаївської філії як відокремленого підрозділу ДП на підставі наказу Регіонального відділення ФДМУ¹⁰ по Одеській і Миколаївській областях від 25.08.2022. А кількома місяцями раніше був виданий наказ від 31.08.2022 про припинення самого ДП шляхом його перетворення в ТОВ¹¹ (підстава — той самий наказ Регіонального відділення ФДМУ).

Отже, у роботодавця відбулися дві процедури: припинення його відокремленого підрозділу — Миколаївської філії, яку очолювала позивачка (запис в ЄДР — 14.11.2022), та реорганізація самого ДП шляхом його перетворення в ТОВ (запис в ЄДР — 08.12.2022).

Про звільнення працівниці було видано два накази (суті спору це не змінює), однак підстава для звільнення була одна й та сама: **перебування Миколаївської філії в районі проведення бойових (воєнних) дій або тимчасовій окупації, неможливість забезпечити працівника роботою, визначеною трудовим договором**, у зв'язку зі знищен-

7

Закон України
«Про зайнятість
населення»
від 05.07.2012 № 5067-VI.

8

Цивільний
процесуальний
кодекс України
від 18.03.2004 № 1618-IV.

9

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/109797249>

10

Фонд державного
майна України

11

Товариство
з обмеженою
відповідальністю.

12
Надалі провадження в частині вимоги про стягнення заборгованості з зарплати за час простою закрито у зв'язку з відмовою працівника від позову в цій частині.

13
Торгово-промислова палата України.

ням (відсутністю) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця внаслідок бойових дій (п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП). Вважаючи своє звільнення незаконним, працівниця звернулася до суду з позовом про стягнення заборгованості з зарплати за час простою¹², визнання незаконним та скасування наказів про звільнення, поновлення на роботі на посаді начальника філії.

Позиція роботодавця:

- як документи, що підтверджують факт знищення (відсутність) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна внаслідок бойових дій роботодавець надав до суду: Лист ТППУ¹³ від 28.02.2022; Лист Херсонської обласної державної адміністрації від 14.11.2022, що підтверджує факт проведення активних бойових дій, тимчасової окупації Херсонської області;
- працівницю було звільнено з посади з ініціативи роботодавця **у зв'язку з тим, що на підприємстві відбулася реорганізація, яка припала на час воєнних дій**, пов'язаних з агресією російської федерації на території України, тому **Миколаївська філія ДП була повністю ліквідована у зв'язку з неможливістю підприємства організувати там виробничі потужності та забезпечити роботою працівників філії**;
- на час ліквідації Миколаївської філії працівниці було запропоновано посаду економіста фінансово-економічного відділу в штаті підприємства- правонаступника в м. Одеса, але працівниця відмовилася від цієї пропозиції, тому й була звільнена, оскільки надати роботу в м. Миколаїв підприємство не мало можливості;
- усі роботи в Миколаївській філії велися на орендованих потужностях, від яких правонаступник ДП відмовився у зв'язку з нерентабельністю та неможливістю підприємства організувати безпеку працівникам на час бойових дій.

Висновки суду:

- будь-яке звільнення особи в трудових відносинах має бути обґрунтованим, тобто мати чітко вказану підставу для звільнення, передбачену КЗпП, а також бути наслідком дотримання встановленої законом процедури;
- **про факт знищення (відсутності) виробничих, організаційних та технічних**

умов, засобів виробництва або майна роботодавця внаслідок бойових дій **як підставу ліквідації Миколаївської філії ДП у наказі нічого не сказано**;

- обов'язковою умовою для звільнення за п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП має бути **обґрунтована неможливість** забезпечувати працівника роботою, визначеною трудовим договором та трудовою функцією, яка безпосередньо пов'язана з повним знищенням (відсутністю) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця внаслідок бойових дій;
- доказами, які підтверджують знищення майна, **можуть бути матеріали технічної інвентаризації, що засвідчують факт знищення майна, довідки органів внутрішніх справ України, акт про пожежу, офіційні висновки інших установ або організацій**, які відповідно до законодавства уповноважені засвідчувати факт знищення майна, тощо;
- у справах про поновлення на роботі **обов'язок доведення правомірності звільнення працівника з ініціативи роботодавця покладається саме на роботодавця**;
- законність звільнення за п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП обумовлюється доведеністю одночасно таких фактів, як **знищення (відсутності) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця; наявність бойових дій; обґрунтована неможливість** забезпечувати працівника роботою, визначеною трудовим договором та трудовою функцією, **яка безпосередньо пов'язана з наявністю двох попередніх фактів**;
- факт введення в Україні з 24.02.2022 воєнного стану є загальновідомим, як і відомою є та обставина, що м. Миколаїв перебувало в районі бойових дій станом на відповідний період часу, який охоплюється предметом розгляду. Водночас **обставина знищення (відсутності) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця (зокрема, Миколаївської філії) має бути доведена відповідними засобами доказування, оскільки саме вказана обставина є основною підставою, що слугує для звільнення працівника**;

14

<https://ucci.org.ua/uploads/files/621cba543cda9382669631.pdf>

- листом від 28.02.2022 № 2024/02.0-7.1¹⁴ ТППУ засвідчила форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили): військову агресію російської федерації проти України, що стало підставою введення воєнного стану із 05 год. 30 хв. 24.02.2022 строком на 30 діб. ТППУ підтверджує, що зазначені обставини з 24.02.2022 до їх офіційного закінчення є надзвичайними, невідворотними та об'єктивними обставинами для суб'єктів господарської діяльності та/або фізосіб за договором, окремим податковим та/або іншим зобов'язанням / обов'язком, виконання яких / якого настало згідно з умовами договору, контракту, угоди, законодавчих чи інших нормативних актів і виконання відповідно яких/якого стало неможливим у встановлений термін внаслідок настання таких форс-мажорних обставин, однак **у вказаному листі ТППУ немає інформації про повне знищення (відсутність) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна Миколаївської філії внаслідок бойових дій;**
- листом Херсонської обласної державної адміністрації підтверджено перебування Херсонської області в зоні проведення активних бойових дій, **водночас місцезнаходженням філії є м. Миколаїв.** Крім того, зазначений лист не містить інформації про повне знищення (відсутність) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна Миколаївської філії внаслідок бойових дій;
- роботодавець посилається на неможливість надати інформацію про знищення майна внаслідок бойових дій, оскільки у Миколаївській філії не було у власності майна, всі роботи велися на орендованих потужностях. Суд зазначає, що **п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП не передбачає умови щодо виду речового права, на якому роботодавцю належить відповідне майно (право власності, право користування, оренда), як і не містить посилань на нерентабельність чи неможливість підприємства організувати безпеку працівникам на час бойових дій як підстави звільнення за цією статтею;**
- існування факту воєнного стану та ведення бойових дій на відповід-

них територіях (що є загальновідомим з офіційних джерел) **автоматично не означає знищення (відсутності) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця внаслідок бойових дій;**

- **докази знищення (відсутності) станом на час звільнення працівника виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця ДП внаслідок бойових дій у м. Миколаїв** незалежно від речового права, на підставі якого роботодавцю належать ці потужності та майно, роботодавець не надав;
- окрім факту знищення потужностей та майна роботодавця внаслідок бойових дій, **роботодавець має також довести** належними засобами доказування обґрунтовану неможливість забезпечувати працівника роботою, визначеною трудовим договором та трудовою функцією, яка безпосередньо пов'язана з таким знищенням майна;
- **нерентабельність діяльності, неможливість забезпечити безпеку працівникам не є підставою звільнення за п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП;**
- оскільки відокремлений підрозділ був припинений шляхом його ліквідації, **поновлення працівниці на посаді начальника філії є неможливим у зв'язку з ліквідацією цього структурного підрозділу роботодавця;**
- у разі коли працівника звільнено без законної підстави або з порушенням встановленого порядку, але поновлення його на попередній роботі неможливе внаслідок ліквідації підприємства, установи, організації, орган, який розглядає трудовий спір, зобов'язує ліквідаційну комісію або роботодавця (орган, уповноважений управляти майном ліквідованого підприємства, установи, організації, а у відповідних випадках — правонаступника) виплатити працівникові зарплату за весь час вимушеного прогулу (ст. 240¹ КЗпП); одночасно орган, який розглядає трудовий спір, визнає працівника таким, якого було звільнено за п. 1 ст. 40 КЗпП; на такого працівника поширюються пільги і компенсації, передбачені ст. 49³ КЗпП для вивільнюваних працівників, а його зайнятість забезпечується відповідно до Закону про зайнятість населення;

- відповідно до ст. 240¹ КЗпП **суд визнає працівницю такою, що звільнена з посади начальника філії за п. 1 ст. 40 КЗпП** (у зв'язку з ліквідацією підприємства).

Резюме: Незрозуміло, навіщо роботодавцю було город городити, тобто звільняти за п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП, якщо для цієї ситуації ідеально підходить п. 1 ст. 40 КЗпП. У підсумку працівницю все одно було звільнено (рішення про ліквідацію філії ДП та реорганізацію самого ДП не оскаржувалося), але ж за правильною підставою.

Справа № 2 **Постановою Одеського апеляційного суду від 14.03.2023 у справі № 523/11932/22¹⁵ апеляційну скаргу роботодавця на рішення суду першої інстанції залишено без задоволення, а отже, звільнення працівника визнано неправомірним.** До речі, ця справа — не єдина щодо цього роботодавця: інші працівники також оскаржили своє звільнення і теж виграли спір (див., зокрема, рішення Суворовського районного суду м. Одеси від 19.01.2023 у справі № 523/11804/22¹⁶; від 25.01.2023 у справі № 523/11803/22¹⁷; від 25.01.2023 у справі № 523/11673/22¹⁸; від 26.12.2022 у справі № 523/11932/22¹⁹). А тепер до суті справи.

Обставини справи Наказом від 16.08.2022 **працівницю було звільнено з 22.08.2022 на підставі п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП.** Отримавши попередження про звільнення, **працівниця 15.08.2022 звернулась до гендиректора підприємства із заявою про ознайомлення з матеріалами, які засвідчують факт знищення майна підприємства та надання відповідних документів.** Ба більше, оскільки звільнення стосувалося 19 працівників структурного підрозділу, на ім'я гендиректора ДП було направлено колективне звернення із проханням надати роз'яснення щодо причин масового звільнення замість реалізації заходів щодо збереження державного закладу (відповіді на колективне звернення роботодавець так і не надав).

Працівниця вважала, що, попереджаючи її про звільнення на підставі п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП, датуючи наказ про звільнення 16.08.2022 та звільняючи її 22.08.2022, **роботодавець повинен був встановити факт проведення бойових дій у цей період.** Територіальні громади Одеської області не містяться в Переліку територіальних громад, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні

(блокуванні) станом на 10.08.2022, затвердженому наказом Мініреінтеграції від 25.04.2022 № 75 (у чинній на той час редакції цього наказу), **а отже м. Одеса, де зареєстроване та фактично знаходиться підприємство, не є територією, на якій ведуться бойові дії.** Ба більше, території м. Одеси не мають статусу «в тимчасовій окупації» та «оточені (заблоковані)». Отже, немає безпосереднього зв'язку між повним знищенням (відсутністю) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця та бойовими діями, тож немає підстав для звільнення за п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП, враховуючи, що роботодавець навіть не обґрунтував (не надав документів) будь-яких інших причин такого «знищення» чи «відсутності».

Рішенням суду першої інстанції позовні вимоги були задоволені: звільнення визнано неправомірним; працівницю поновлено на посаді; зобов'язано роботодавця внести запис у трудову книжку про поновлення на посаді зі скасуванням попереднього запису про звільнення; стягнуто середньомісячний зарібок за час вимушеного прогулу. Суд зазначив, що роботодавець не надав достатніх доказів того, що на підприємстві знищено (відсутні) виробничі, організаційні та технічні умови, засоби виробництва або майно, а отже, немає правових підстав для звільнення працівниці за ч. 6 ст. 41 КЗпП.

Позиція роботодавця

- неможливість забезпечити працівника роботою була обумовлена не знищенням майна підприємства, а відсутністю виробничих, організаційних та технічних умов, а отже, роботодавець не посилався на знищення майна, тому і не подавав доказів на підтвердження цього факту;
- п. 6 ч. 1 ст. 36 КЗпП передбачає й іншу умову звільнення, окрім знищення майна підприємства, а саме відсутність умов для організації праці;
- внаслідок того, що пляжі, на яких розташовані приміщення табору «Прибережний» (в якому працювали звільнені працівники), заміновано та частина території й приміщень підприємства використовується ЗСУ для організації оборони узбережжя Чорного моря, **підприємство не може створити умови для роботи працівників у цих приміщеннях,** а отже, відсутні умови для організації праці працівників внаслідок проведення бойових дій на території України;

15

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/109560692>

16

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/108519313>

17

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/108573542>

18

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/108573542>

19

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/108076736>

- як підтвердження відсутності умов для організації праці роботодавець надав суду роздруківки із сайту Одеської міськради, де зазначалось про замінування пляжів та небезпеку перебування громадян на пляжах; наголосив на тому, що м. Одеса та наближені райони неодноразово піддавались бомбардуванням, місто постійно знаходиться під загрозою нападу зі сторони моря, про що неодноразово населення м. Одеса повідомлялось через ЗМІ²⁰; військовими підрозділами України були заміновані пляжі та на узбережжі моря розташовані оборонні споруди, військова техніка та власне військові, а приміщення табору «Прибережний» розміщені безпосередньо в пляжній зоні м. Одеси, що свідчить про неможливість використання цих приміщень для роботи працівників підприємства, оскільки перебування там є небезпечним для їхнього життя та здоров'я; водночас **докази проведення робіт із будівництва оборонних споруд на території підприємства чи докази про місцеперебування військових на території підприємства та їх місцезнаходження, роботодавець надати не може.**
- Висновки суду:**
- підставою для розірвання трудового договору за п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП є, **по-перше**, знищення (відсутність) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця, **а по-друге**, наявність бойових дій;
 - **роботодавець** як докази знищення (відсутності) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна **надав такі докази:** копію інформаційних повідомлень про зупинення економічної діяльності підприємства за II–IV квартали 2022 року; акт прийому під охорону будівель і складських приміщень від 31.05.2022, з якого вбачається, що приміщення середньої загальноосвітньої школи, табору «Прибережний», медично-санітарної частини, кіноконцертного комплексу, будинку творчості, складів № 1, № 2, відділу матеріально-технічного забезпечення, ангару закриті та опечатані; копію наказу від 27.05.2022 про оголошення простою і зупинення діяльності з 01.06.2022 по 22.08.2022; копію наказу від 28.02.2022 про організацію харчування та проживання; листи до Одеської районної військової адміністрації;
 - **зі сторони роботодавця не надано достатніх і достовірних доказів того, що на підприємстві знищенні (відсутні) виробничі, організаційні та технічні умови, засоби виробництва або майно;** посилення роботодавця на неможливість здійснення діяльності у зв'язку з військовим станом, а також тимчасовим перебуванням військово-службовців на узбережжі не є належними та допустимими доказами знищення майна, засобів виробництва;
 - суд погоджується з роботодавцем, що наявність військового стану, відсутність направлення дітей на оздоровлення суттєво вплинули на організацію роботи закладу, що вимагає застосування організаційно-розпорядчих дій, але **норми чинного законодавства дозволяють звільнити працівників, застосовуючи п. 1 ст. 40 КЗпП** (зміни в організації виробництва і праці, зокрема й ліквідація, реорганізація, банкрутство або репрофілювання підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників);
 - **у роботодавця відсутні документи, які підтверджують знищення майна, або матеріали технічної інвентаризації**, що засвідчують факт знищення майна, довідки органів внутрішніх справ України, акт про пожежу, офіційні висновки інших установ або організацій, які відповідно до законодавства уповноважені засвідчувати факт знищення майна тощо, а отже, **відсутні правові підстави для звільнення позивачки на за п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП**, тому наказ про звільнення є неправомірним.
- Резюме:** розглянуте судове рішення зайвих коментарів не потребує. Очевидно, що належної доказової бази для звільнення за п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП у роботодавця не було. Ну й непотрапляння території, де розташоване підприємство, до Переліку територій, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), також зіграло не на руку роботодавцеві, адже для звільнення за п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП **обов'язково має бути доведений причинний зв'язок** між неможливістю забезпечити працівника роботою й знищенням (відсутністю) виробничих, організаційних і технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця **та бойовими діями.**

ПІДБ'ЄМО ПІДСУМКИ

З огляду на формулювання п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП та судові висновки, роботодавцю **потрібно врахувати такі ключові моменти:**

1) законність звільнення обумовлюється доведеністю одночасно таких фактів:

- знищення (відсутність) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця;
- наявність бойових дій;
- обґрунтована неможливість забезпечувати працівника роботою, визначеною трудовим договором та трудовою функцією, **яка безпосередньо пов'язана з наявністю двох попередніх фактів;**

2) факт воєнного стану та ведення бойових дій на відповідних територіях **автоматично не означає** знищення (відсутності) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця внаслідок бойових дій.

Отже, як бачимо, не все так просто, як може здатися на перший погляд.

До речі, щодо територіального фактору, то зауважимо, що попри те, що ТППУ листом від 28.02.2022 № 2024.02.0-7.1 засвідчила як форс-мажорну обставину (обставину непереборної сили) військову агресію російської федерації проти України, що стало підставою введення воєнного стану із 05 год. 30 хв. 24.02.2022, не кожен суд влаштовує цей доказ без інших, належних доказів, особливо в разі звільнення на підставі п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП («силу» листа ТППУ ми розглядали тут²¹) в контексті звільнення роботодавця від відповідальності за несвоєчасну оплату праці). І попри те, що лист ТППУ часто влаштовує суддів як доказ форс-мажору, яким є воєнний стан, є й судді, які з'ясовують усі обставини справи більш прискіпливо, зіставляючи дати, коли сталося порушення з боку роботодавця, з датами ведення бойових дій, окупацією тощо на територіях, де розташоване підприємство. До речі, в розглянутій справі № 1 лист ТППУ суддів не переконав.

Отже, головним завданням роботодавця в разі ухвалення непростого рішення щодо

звільнення працівників є збирання доказів знищення (відсутності) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна внаслідок бойових дій та неможливості у зв'язку з цим забезпечити працівника роботою (про документи, якими можна це підтвердити, див. в першому розділі цього матеріалу; перелік таких документів є приблизним і на рівні законодавства поки що не закріплено).

Слід також звернути увагу, що звільнення може торкнутися не всіх працівників зруйнованого підприємства, наприклад якщо виробничі потужності та адміністративні будівлі, головне підприємство та його філії знаходяться на різних територіях. В такому разі знищення виробничих приміщень разом із обладнанням може бути підставою для звільнення за п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП лише тих працівників, які були зайняті безпосередньо у виробничому процесі й більше не мають можливості виконувати свої трудові функції, а перевести їх на іншу роботу на тому ж підприємстві неможливо. При цьому залишення «живим та цілим» адміністративного офісу підприємства не може стати підставою для звільнення за п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП адміністративного персоналу. Якщо ж фронт робіт в адмінпрацівників після закриття виробництва поменшає або взагалі буде відсутній, слід розглянути інші підстави для звільнення, наприклад, у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці, ліквідацією, реорганізацією або репрофілюванням підприємства, скороченням чисельності або штату працівників (п. 1 ст. 40 КЗпП).

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Якщо знищення засобів для праці відбулося через природні явища, стихійні лиха, пожежу, що була спричинена підпалом, несправною проводкою тощо, навіть якщо ці сумні події відбулися під час дії воєнного стану, це не може бути підставою для звільнення за п. 6 ч. 1 ст. 41 КЗпП, адже шкода має бути спричинена **саме внаслідок бойових дій**.

*Катерина Литвиненко,
юристка*

21

«Звільнення роботодавця від відповідальності за несвоєчасну оплату праці в період воєнного стану: огляд судової практики» // «ПБ», № 14/2023, с. 18.

ЗАЛИШИЛАСЯ ЩОРІЧНА ВІДПУСТКА: ЯК НАДАТИ — «ОПТОМ» ЧИ «ВРОЗДРІБ»?

Кілька працівників мають залишки щорічної відпустки по декілька днів і зараз бажають їх відгуляти. Як правильно надати залишок щорічної відпустки: всю решту відпустки за один раз чи можна на прохання працівника надавати залишок відпустки частинами, скажімо, по кілька днів протягом кількох місяців?

1
Закон України
«Про відпустки»
від 15.11.1996
№ 504/96-ВР.

Насамперед подивимося на законодавчі приписи щодо поділу відпусток (поки що без врахування воєнних нюансів, про які йтиметься далі).

Згідно з ч. 6 ст. 79 КЗпП та ч. 1 ст. 12 Закону про відпустки **щорічну відпустку на прохання працівника може бути поділено на частини будь-якої тривалості за умови, що основна безперервна її частина становитиме не менше 14 к. дн.**

Отже, є кілька ключових моментів.

Момент 1 Поділу підлягає лише щорічна відпустка — як основна, так і додаткові (передбачені п. 1 ч. 1 ст. 4 Закону про відпустки). Інші види відпусток, як-от додаткові відпустки у зв'язку з навчанням, творча відпустка, соціальні відпустки (наведені в ст. 4 Закону про відпустки) поділу не підлягають. Про це також зазначило Мінсоцполітики у листі від 06.07.2013 № 290/13/116-13.

Момент 2 Поділ відпустки — **не обов'язок роботодавця**, а його право. Тож остаточне рішення щодо того, ділити щорічну відпустку чи ні, ухвалює роботодавець, зважаючи на виробничі потреби конкретного підприємства. Отже, роботодавець має законне право взагалі відмовити працівнику в його проханні поділити щорічну відпустку та надати її всю за один раз (1:0 на користь роботодавця); водночас він може задовольнити прохання працівника та поділити відпустку так, як зручно йому (1:0 на користь працівника), або ж є третій варіант — ні нашим, ні нашим, тобто поділити відпустку інакше, ніж просить працівник (наприклад, поділити відпустку не на три частини, а на дві).

Момент 3 В разі поділу щорічної відпустки **одна з її частин обов'язково має становити не менше 14 к. дн.** Ця норма — залізобетонна, вона не підлягає перегляду ані на прохання працівника, ані на бажання роботодавця. Однак ця неподільна частина відпустки не обов'язково має дорівнювати саме 14 к. дн., вона може становити і 16, і 18,

і 20 к. дн., — головне, щоб не менше 14. І до того ж ця неподільна частина відпустки **не обов'язково має бути надана першою**: вона може бути всередині між двома короткочасними частинами щорічної відпустки, а може й завершувати відпускний сезон (це також підтвердило Мінсоцполітики в згаданому листі від 06.07.2013 № 290/13/116-13). Як бачимо, варіантів вистачає. Наприклад, візьмемо за основу щорічну відпустку тривалістю 24 к. дн. Вона може бути поділена, зокрема, так: 16 та 8 к. дн.; 20 та 4 к. дн.; 14, 5 та 5 к. дн.; 14, 5, 2 та 3 к. дн. та навіть 14 к. дн. + десять разів по 1 к. дн. ☺ (це, звісно, з області кадрової фантастики, але, попри це, такий варіант є цілком законним).

ДО ВІДОМА. В разі поділу щорічної відпустки на частини допомога для оздоровлення може виплачуватися працівникові один раз при наданні будь-якої з частин щорічної основної відпустки за заявою працівника (лист Мінсоцполітики від 21.07.2015 № 409/13/116-15).

Момент 4 Решту щорічної відпустки можна ділити будь-якими частинами, хай навіть і по 1–2 дні (про це ми, власне, й сказали вище).

Також варто звернути увагу, що щорічна основна відпустка надається працівникам тривалістю не менш як 24 к. дн. **за відпрацьований робочий рік, який відлічується з дня укладення трудового договору** (ст. 6 Закону про відпустки). Отже, за кожен робочий рік працівнику належить щорічна відпустка. Відповідно, й поділ щорічної відпустки на частини застосовується до кожного робочого року окремо, тож поділ відпустки закінчується там, де закінчується останній день щорічної відпустки за певний рік.

Також варто зазначити, що **частина щорічної відпустки може починатися як з робочого, так і з вихідного дня** (інколи робото-

давці побоюються починати відпустку з суботи чи неділі, й дарма). Немає законодавчої норми, яка б передбачала, що відпустка має розпочинатися виключно з робочого дня, а отже, перший день щорічної відпустки (будь-якої з її частин) може припадати як на робочий, так і на вихідний день в разі домовленості між працівником та роботодавцем.

Звісно, питання поділу відпустки — не привід для судової практики, адже норма закону сформована так, що не залишає простору для спорів, але ми знайшли дещо цікаве. Ухвалою від 20.08.2013 у справі № 407/1079/12² апеляційний суд Дніпропетровської області підтримав рішення суду першої інстанції в частині визнання незаконним наказу виробничого підприємства, в якому містився пункт такого змісту: «Надавати, як правило, частину щорічної відпустки не більше 3-х випадків на рік при умові, що основна безперервна його частина складає не менше 24 календарних днів». Отакої ☺! Суди обох інстанцій визнали цей пункт наказу хитромудрого роботодавця незаконним, оскільки ч. 6 ст. 79 КЗпП передбачено, що поділ щорічної відпустки на частини будь-якої тривалості допускається на прохання працівника за умови, що основна безперервна її частина становитиме не менше 14 к.дн. Тож **законом не встановлено обмежень щодо кількості відпусток для працівника**, а як термін безперервної відпустки встановлено не 24 к.дн., а 14 к.дн.

Щодо оформлення надання залишку відпустки, то тут якихось особливостей немає.

Нагадаємо, що черговість надання відпусток визначається графіками, які затверджуються власником або уповноваженим ним органом за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) чи іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом, і доводиться до відома всіх працівників. Під час складання графіків урахувуються інтереси виробництва, особисті інтереси працівників та можливості для їх відпочинку. **Конкретний період надання щорічних відпусток у межах, установлених графіком, узгоджується між працівником і роботодавцем**, який зобов'язаний письмово повідомити працівника про дату початку відпустки не пізніше як за два тижні до встановленого графіком строку (ст. 10 Закону про відпустки, ст. 79 КЗпП). Зазвичай у графіку відпусток зазначається загальний період щоріч-

ної відпустки без варіантів її поділу на кілька частин (наприклад, з 01.06.2023 тривалістю 24 к.дн.), а отже, за цим графіком відпустки й надаються (це в ідеальному варіанті, звісно). Щодо надання залишків щорічної відпустки, то це так само оформлюється заявою працівника та відповідним наказом роботодавця. Головне питання, яке залишається, — досягти компромісу, на скільки частин ділити відпустку та коли саме ці частини використовувати.

Водночас не слід забувати про воєнний час, який триває в нашій країні вже понад рік. Нагадаємо, що на період воєнного стану діють особливості регулювання трудових відносин, встановлені Законом № 2136³, які стосуються в тому числі й відпусток.

По-перше, в період дії воєнного стану надання працівнику щорічної основної відпустки за рішенням роботодавця **може бути обмежено** тривалістю в 24 к.дн. **за поточний робочий рік** (ч. 1 ст. 12 Закону № 2136). Тобто роботодавець має право, але не зобов'язаний застосовувати ці обмеження.

По-друге, якщо тривалість щорічної основної відпустки працівника становить більше 24 к.дн., надання не використаних у період дії воєнного стану днів такої відпустки переноситься на період після припинення або скасування воєнного стану (абз. 2 ч. 1 ст. 12 Закону № 2136).

По-третє, в період дії воєнного стану **роботодавець може відмовити працівнику в наданні невикористаних днів щорічної відпустки** (абз. 3 ч. 1 ст. 12 Закону № 2136). Знов таки, відмова є лише правом роботодавця, а не непохитним приписом закону. Тут варто звернути увагу, що **в період дії воєнного стану не застосовується** ч. 2 ст. 12 Закону про відпустки та ч. 7 ст. 79 КЗпП, які передбачають, що невикористану частину щорічної відпустки має бути надано працівнику, як правило, до кінця робочого року, але не пізніше 12 місяців після закінчення робочого року, за який надається відпустка. Так само не працює й норма щодо заборони ненадання щорічних відпусток повної тривалості протягом двох років поспіль, а також ненадання їх протягом робочого року особам віком до 18 років та працівникам, які мають право на щорічні додаткові відпустки за роботу зі шкідливими і важкими умовами чи з особливим характером праці (ч. 5 ст. 80 КЗпП, абз. 3 ч. 1 ст. 12 Закону № 2136).

По-четверте, в період дії воєнного стану **роботодавець може відмовити працівнику в наданні будь-якого виду відпусток**

²
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/33469377>

³
Закон України
«Про організацію
трудових відносин
в умовах
воєнного стану»
від 15.03.2022 № 2136-IX.

⁴
Закон України
«Про критичну
інфраструктуру»
від 16.11.2021 № 1882-IX.

⁵
Постанова КМУ
«Деякі питання
об'єктів критичної
інфраструктури»
від 09.10.2020 № 1109.

⁶
Перелік секторів
(підсекторів), основ-
них послуг критичної
інфраструктури
держави,
затверджений
постановою КМУ
від 09.10.2020 № 1109.

(крім відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами і відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку), **якщо такий працівник залучений до виконання робіт на об'єктах критичної інфраструктури** (ч. 2 ст. 12 Закону № 2136).

ДО ВІДОМА. Об'єкти критичної інфраструктури визначаються згідно із Законом № 1882⁴ і постановою № 1109⁵. До переліку⁶ секторів (підсекторів), основних послуг критичної інфраструктури держави входять, зокрема, постачання теплової енергії та гарячої води; централізоване водопостачання, водовідведення, поводження з побутовими відходами; харчова промисловість та агропромисловий комплекс; послуги охорони здоров'я; автобусні перевезен-

ня (міжміські, міжнародні); міські перевезення (автобуси, трамваї, тролейбуси, метро); технічне обслуговування транспортної інфраструктури (доріг, мостів, тунелів, шляхопроводів); поштовий зв'язок; цивільний захист населення та територій тощо.

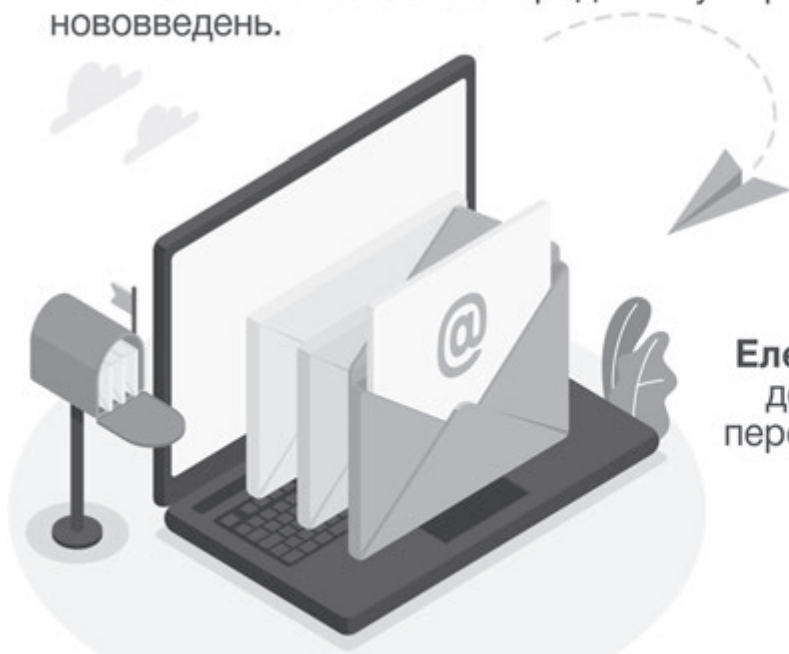
Отже, якщо підприємство не змушене вдаватися до воєнних обмежень у зв'язку зі специфікою його діяльності та готове піти назустріч працівникам, поділ щорічної відпустки на частини, а також використання працівниками залишків відпусток минулих років є цілком можливими. Однак так само є можливою й відмова роботодавця в наданні невикористаних днів щорічної відпустки, проте лише в період дії воєнного стану (абз. 3 ч. 1 ст. 12 Закону № 2136).

Катерина Литвиненко, юристка

П

ШАНОВНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ!

ВИДАВНИЧА ГРУПА «АС» піклується про своїх передплатників і нагадує, що, попри можливу нестабільну роботу ДП «Укрпошта», ми не залишаємо вас безпорадними у вирі нововведень.

Електронна версія газети додається до друкованої версії видання, яке ви передплатуєте. Вона виходить вчасно, незважаючи на заметіль або дощ, і щопонеділка очікує вас на сайті.

ibuhgalter.net

ОГЛЯД РОЗ'ЯСНЕНЬ ПОДАТКІВЦІВ СТОСОВНО ОПЕРАЦІЙ З ЕЛЕКТРОННИМИ ГРОШИМА: ЗМІНИ ЩОДО ПДВ І НЕ ТІЛЬКИ

З 01.04.2023 набув чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо платіжних послуг» від 12.01.2023 № 2888-IX (далі — Закон № 2888), яким серед іншого проведено уточнення низки норм ПКУ щодо можливостей сплати податків та розрахунків за відвантажені товари (роботи, послуги) електронними грошима. В цьому матеріалі ми зібрали актуальні роз'яснення податківців щодо запроваджених нововведень.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Передусім нагадаємо, що вже декілька років поспіль контролери узагальнюють власну позицію та настанови в тематичних інформаційних листах. Причому такі листи не є індивідуальними консультаціями, але є джерелом інформації для платників щодо погляду податкового органу на ті чи інші питання податкового законодавства та практики його застосування. Зокрема, Інформаційний лист від 23.02.2023 № 2/2023 (далі — Інформлист № 2/2023) був присвячений окремим питанням обліку електронних гаманців та рахунків, відкритих платникам податків небанківськими надавачами платіжних послуг, сплати податків електронними грошима та використання інших платіжних операцій, що запроваджені Законом України «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 № 1591-IX (далі — Закон № 1591).

Далі розглянемо деякі питання, відповіді на які надали податківці в згаданому листі. Зауважимо, що з повним текстом роз'яснень можна ознайомитися на офіційному сайті ДПС України (tax.gov.ua → «Законодавство» → «Податки, збори, платежі» → «Інформаційні листи»).

Насамперед податківці зауважили, що Законом № 2888, зокрема, узгоджується термінологія, яка використовується в ПКУ, з термінологією ст. 1 Закону № 1591, а саме:

- **електронні гроші** — одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей для виконання платіжних операцій (у тому числі з використанням наперед оплачених платіжних карток багаточільового використання), які приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж їх емітент, та є грошовим зобов'язанням такого емітента електронних грошей;
- **електронний гаманець** — обліковий запис для обліку, зберігання електронних грошей та здійснення операцій з ними;
- **небанківський надавач платіжних послуг** — надавач платіжних послуг, що не є банком. До небанківських надавачів платіжних послуг належать:
 - платіжні установи (у тому числі малі платіжні установи);

- філії іноземних платіжних установ;
- установи електронних грошей;
- фінансові установи, що мають право на надання платіжних послуг;
- оператори поштового зв'язку;
- надавачі нефінансових платіжних послуг;

- **фінансова установа, що має право на надання платіжних послуг**, — юридична особа, яка отримала ліцензію на провадження діяльності з надання фінансових послуг та ліцензію на надання окремих фінансових платіжних послуг, з урахуванням обмежень, визначених законом;
- **емітент електронних грошей** — установа електронних грошей або інша юридична особа, яка надає платіжні послуги з випуску електронних грошей та виконання платіжних операцій з ними, у тому числі відкриття та обслуговування електронних гаманців, та має право на надання такої платіжної послуги відповідно до Закону № 1591.

Серед загальних новацій контролери відзначили можливість сплати платниками податків та зборів електронними грошима. Так, завдяки Закону № 2888, п. 35.2 ПКУ викладено в такій редакції:

ЦИТАТА. «Сплата податків та зборів здійснюється в готівковій або безготівковій формі (**у тому числі з використанням електронних грошей**), крім випадків, передбачених цим Кодексом або законами з питань митної справи. Для цілей цього Кодексу обов'язок платника податку щодо сплати податків та зборів на єдиний рахунок, визначений статтею 35¹ цього Кодексу, вважається виконаним з моменту, коли ініціювання переказу є завершеним для такого платника податків згідно із Законом України «Про платіжні послуги»».

(п. 35.2 ст. 35 ПКУ)

Водночас податківці зауважили, що платники можуть здійснювати сплату податків та зборів з огляду на такі обмеження:

❶ **Не допускається** прийняття електронних грошей на єдиний рахунок (абз. 3 п. 35¹ ПКУ).

❷ ЄСВ сплачується з рахунку, відкритого в банку, у небанківського надавача платіжних послуг, або на єдиний рахунок. ФОП та фізособи, які забезпечують себе роботою самостійно (незалежні професіонали), які не мають рахунку, відкритого в банку, у небанківського надавача платіжних послуг або не використовують єдиний рахунок, сплачують ЄСВ шляхом **внесення готівки** через банки, небанківських надавачів платіжних послуг чи відділення зв'язку (оновлена ч. 7 ст. 9 Закону про ЄСВ).

Також податківці, посилаючись на оновлені положення пп. 43.2, 43.4 ПКУ, визначили можливість повернення помилково та/або надміру сплачених платником податків до бюджету коштів (сум грошового / податкового зобов'язання) **на рахунки** такого платника, відкриті **у небанківського надавача платіжних послуг**. Для цього платник має подати в довільній формі заяву про повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань та пені, в якій зазначає один з напрямів перерахування коштів:

- на рахунок платника податків у банку;
- небанківському надавачу платіжних послуг;
- на єдиний рахунок (у разі його використання);
- на погашення грошового зобов'язання та/або податкового боргу з інших платежів, контроль за справами яких покладено на контролюючі органи, незалежно від виду бюджету;
- повернення в готівковій формі коштів у разі відсутності у платника податків рахунку в банку та у небанківського надавача платіжних послуг.

 ДО ВІДОМА. Згідно з п. 43.2 ПКУ в разі наявності у платника податків податкового боргу повернення помилково та/або надміру сплаченої суми грошового зобов'язання на рахунок такого платника подат-

ків (у тому числі на єдиний рахунок) або готівковими коштами за чеком проводиться лише після повного погашення такого податкового боргу.

Податківці також наголосили, що Законом № 2888 були удосконалені положення ПКУ, які стосуються окремих функцій та прав контролюючих органів, а також здійснення контролюючими органами передбачених ПКУ повноважень щодо зупинення видаткових операцій на рахунках платників, арешту коштів, стягнення коштів (пп. 19¹.1.21, 20.1.31–20.1.34, абз. 2 п. 87.1, п. 89.4, абз. 2–4 п.п. 94.6.2, п. 94.12, абз. 1 п. 95.3, абз. 2, 4 п. 95.5, п. 101.4 ПКУ). Такі зміни дозволяють контролюючому органу здійснювати:

- стягнення коштів платника з рахунків у банках, інших фінансових установах, небанківських надавачів платіжних послуг, з електронних гаманців в емітентів електронних грошей, що обслуговують такого платника податків, на суму податкового боргу або його частини;
- зупинення видаткових операцій на рахунках / електронних гаманцях такого платника податків у банках, інших фінансових установах, небанківських надавачів платіжних послуг, емітентів електронних грошей;
- накладення арешту на цінні папери та/або кошти та інші цінності такого платника податків, що знаходяться в банку, іншій фінансовій установі, у небанківського надавача платіжних послуг, емітента електронних грошей.

Тож податківці прямо визначають, що сфера дії вказаних положень ПКУ відтепер поширюється й на платіжні операції з коштами, що перебувають на рахунках / електронних гаманцях, у банках чи інших фінансових установах, небанківських надавачів платіжних послуг, емітентів електронних грошей чи на зберіганні в банках або інших фінансових установах.

**БЕЗКОШТОВНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ
ДЛЯ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ЗА ТЕЛЕФОНОМ**

**понеділок, вівторок, четвер
10:00–12:00**

**В інший час надсилайте свої запитання
на адресу pb@ibuhgalter.net
+38 (067) 576-60-07**

ОГЛЯД ОКРЕМИХ ЗАПИТАНЬ

Далі розглянемо окремі запитання, пов'язані з електронними грошима, на які податківці надали відповіді в Інформлісті № 2/2023.

Запитання	Відповідь податківців / коментар редакції
Зміни щодо обліку платників податків та відповідальності	
 <p>На кого покладається обов'язок повідомлення контролюючих органів про відкриття / закриття рахунків платників?</p>	<p>Податківці відповіли, що з набранням чинності Законом № 2888 обов'язок повідомляти контролюючі органи про відкриття / закриття рахунків покладається не тільки на банківські та інші фінансові установи, а також на небанківських надавачів платіжних послуг та емітентів електронних грошей. Зокрема, емітенти електронних грошей зобов'язані надіслати повідомлення про відкриття або закриття електронного гаманця платника-юрособи (резидента або нерезидента), у тому числі відкритого через його відокремлені підрозділи, чи самозайнятої фізособи до контролюючого органу, в якому обліковується платник податків, у день відкриття / закриття рахунку / електронного гаманця.</p> <p>Також податківці зауважили, що процедуру повідомлення регламентує Порядок № 721 ¹.</p> <p>Водночас здійснення видаткових операцій за електронним гаманцем платника до отримання повідомлення відповідного контролюючого органу про взяття рахунку на облік згідно з п. 118.2 ПКУ загрожує небанківському надавачу платіжних послуг або емітенту електронних грошей штрафом у розмірі 10% суми всіх операцій, здійснених з використанням такого рахунку (крім операцій з перерахування коштів до бюджетів або державних цільових фондів), за весь період до отримання повідомлення, але не менше ніж 1 700,00 грн.</p> <p>Визначимо декілька моментів, на які варто звернути увагу:</p> <ol style="list-style-type: none"> Зважаючи на норми п. 69.2 ПКУ, на які посилаються податківці, обґрунтовуючи свою відповідь, а також згідно з п. 2 Порядку № 721 до контролюючого органу від емітента електронних грошей потрапить інформація щодо відкриття / закриття електронних гаманців юросіб, ФОП та незалежних професіоналів, проте це не стосується електронних гаманців «звичайних» фізосіб, які не є суб'єктами господарювання. Небанківські фінустанови та емітенти електронних грошей мають повідомити податкову й про електронні гаманці, не закриті на день набрання чинності Законом № 2888, протягом одного місяця з дня припинення / скасування воєнного стану. Інакше всі видаткові операції, здійснені з 01.04.2023 з використанням рахунку / електронного гаманця вважатимуться такими, що здійснені до отримання повідомлення відповідного контролюючого органу про взяття рахунку / електронного гаманця на облік у контролюючих органах (п. 69.32 підрозд. 10 розд. XX ПКУ). Порядок № 721 передбачає можливість подання банками та іншими фінустановами повідомлення про відкриття / закриття рахунків в електронній формі, а якщо технічно неможливо скористатися електронним обміном, повідомлення може бути подане або направлене податківцям у паперовій формі поштою з повідомленням про вручення (пп. 1,2 розд. II Порядку № 721). <p>Нещодавно на офіційному сайті ДПС України (tax.gov.ua → «Прес-центр» → «Новини») податківці пояснили, як подаватимуть повідомлення небанківські фінустанови та емітенти електронних грошей, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> небанківські фінустанови можуть подавати повідомлення про відкриття / закриття рахунків в електронній або паперовій формі за формами, встановленими додатками 1 чи 2 до Порядку № 721; емітенти електронних грошей до завершення технічної реалізації запровадження форми електронних повідомлень про відкриття / закриття електронних гаманців подають повідомлення в паперовій формі згідно з формою, встановленою додатком 2 до Порядку № 721.
 <p>Чи необхідно ФОП повідомляти небанківських надавачів платіжних послуг та емітентів електронних грошей, у яких такі особи відкривають рахунки / електронні гаманці, про свій статус?</p>	<p>Щодо цього питання податківці надали ствердну відповідь, скориставшись нормою оновленого п. 69.7 ПКУ, який приписує ФОП та незалежним професіоналам повідомляти про свій статус банки, інші фінансові установи, небанківських надавачів платіжних послуг, емітентів електронних грошей, в яких такі особи відкривають рахунки / електронні гаманці. Також вони нагадали про відповідальність, передбачену п. 118.3 ПКУ, за неповідомлення про свій статус. Так, за кожний випадок неповідомлення встановлено штраф у розмірі 680,00 грн.</p>
<p>¹ Порядок подання повідомлень про відкриття/закриття рахунків платників податків у банках та інших фінансових установах до контролюючих органів, затверджений наказом МФУ від 18.08.2015 № 721.</p>	

Запитання	Відповідь податківців / коментар редакції
 <p>Яку відповідальність передбачено за порушення строку зарахування податків до бюджетів з вини небанківського надавача платіжних послуг, еквайра, емітента електронних грошей?</p>	<p>Тут податківці зазначили, що в разі якщо порушення строку зарахування податків до бюджетів або державних цільових фондів сталося з вини небанківського надавача платіжних послуг, еквайра, емітента електронних грошей, такий орган, небанківський надавач платіжних послуг, емітент електронних грошей сплачує штрафи в розмірах, установлених п. 124.1 ПКУ, а саме в разі затримки:</p> <ul style="list-style-type: none"> • до 30 к.дн. включно, наступних за останнім днем строку сплати грошового зобов'язання, — в розмірі 5 % погашеної суми податкового боргу; • наступних за останнім днем строку сплати грошового зобов'язання — в розмірі 5 % погашеної суми податкового боргу. <p>В цій ситуації радує, що законодавці потурбувалися про платників, які не встигли вчасно розрахуватися з бюджетом внаслідок несумлінного виконання своїх зобов'язань безпосереднім виконавцем такого переказу, зокрема й небанківським надавачем платіжних послуг та емітентом електронних грошей, і внесли зміни до відповідних норм ПКУ. Зокрема, за порушення строку зарахування податків до бюджетів або державних цільових фондів, установлених Законом № 1591, з вини банку, органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, небанківського надавача платіжних послуг, еквайра, емітента електронних грошей такий орган, небанківський надавач платіжних послуг, емітент електронних грошей сплачує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • штрафи в розмірах, установлених п. 124.1 ПКУ (п. 124.4 ПКУ); • пеню за кожний день прострочення, включно з днем сплати (п. 129.6 ПКУ). <p>Водночас пеня платнику податків не нараховується, а нарахована пеня підлягає анулюванню, зокрема, за вчинення діяння (дії чи бездіяльності) з вини небанківського надавача платіжних послуг, еквайра, емітента електронних грошей (п.п. 129.9.4 ПКУ).</p>
Зміни щодо ПДВ	
 <p>На яку дату виникають податкові зобов'язання з ПДВ за операціями з постачання товарів / послуг, які є об'єктом оподаткування ПДВ, у разі якщо товари / послуги ще не поставлені, але оплата за них вже здійснена електронними грошима?</p>	<p>Податківці зазначили, що в такому разі у постачальника виникає обов'язок щодо визначення ПЗ з ПДВ на дату перерахування покупцем електронних грошей на електронний гаманець постачальника — платника ПДВ. Відповідно, на цю дату продавець має скласти ПН та зареєструвати її в ЄРПН у строки, встановлені п. 201.10 ПКУ.</p> <p>Ця відповідь ґрунтується на вимогах оновленого п.п. «а» п. 187.1 ПКУ, відповідно до якого, в разі якщо першою подією є оплата за товари / роботи / послуги, постачальник визначає ПЗ з ПДВ залежно від способу оплати на дату:</p> <ul style="list-style-type: none"> • зарахування коштів від покупця / замовника на рахунок платника податку в банку / у небанківського надавача платіжних послуг як оплати товарів / послуг, що підлягають постачанню; • зарахування електронних грошей на електронний гаманець постачальника — платника ПДВ як оплати товарів / послуг, що підлягають постачанню; • оприбуткування коштів у касі платника податку, а в разі відсутності такої — на дату інкасації готівки в банківській установі, що обслуговує платника податку.
 <p>Чи застосовується касовий метод податкового обліку згідно з розділом V ПКУ до відповідних операцій з постачання товарів / послуг у разі, якщо оплата за них здійснюється електронними грошима?</p>	<p>Податківці відповіли, що касовий метод податкового обліку застосовується й у разі оплати за товар / послуги електронними грошима. Дійсно, відповідні зміни були внесені Законом № 2888 у поняття «касовий метод для цілей оподаткування згідно з розділом V цього Кодексу», визначене п.п. 14.1.266 ПКУ. Відтепер цей підпункт визначає, що касовий метод для цілей оподаткування ПДВ — це метод податкового обліку, за яким:</p> <ul style="list-style-type: none"> • дата виникнення ПЗ визначається як дата зарахування (отримання) коштів на рахунки платника податку в банку / у небанківського надавача платіжних послуг, на електронний гаманець у емітента електронних грошей та/або на рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, у касу платника податків або дата отримання інших видів компенсацій вартості поставлених (або тих, що підлягають поставці) ним товарів (послуг); • дата віднесення сум ПДВ до ПК визначається як дата списання коштів з рахунків платника податку в банку / у небанківського надавача платіжних послуг, з електронних гаманців у емітента електронних грошей та/або з рахунків в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, дата видачі з каси платника податків або дата надання інших видів компенсацій вартості поставлених (або тих, що підлягають поставці) йому товарів (послуг).

Запитання	Відповідь податківців / коментар редакції
<p> На яку дату будуть включатися суми ПДВ до складу податково-го кредиту в разі, якщо товари / послуги постачальником платником ПДВ ще не поставлені, але оплата за них вже здійснена покупцем — платником ПДВ електронними грошима?</p>	<p>Податківці зазначили, що датою віднесення сум ПДВ до ПК в такому разі вважається дата списання електронних грошей з електронного гаманця покупця (платника ПДВ) в рахунок оплати вартості товарів / послуг на електронний гаманець їх постачальника (платника ПДВ). На щастя, тут податківці не вигадали нічого зайвого, а фактично процитували оновлений п. 198.2 ПКУ, який, по суті, віддзеркалює згаданий вище п.п. «а» п. 187.1 ПКУ стосовно дати виникнення ПЗ з ПДВ у продавця в разі отримання передоплати електронними грошима.</p> <p>Водночас податківці підкреслили, що відповідно до п. 198.6 ПКУ суми ПДВ підлягають включенню до складу ПК покупця (платника ПДВ) на підставі ПН, складеної та зареєстрованої в ЄРПН постачальником (платником ПДВ) на таку операцію.</p>
<p> Чи оподатковуються ПДВ операції з постачання послуг з виконання платіжних операцій, що надаються надавачами платіжних послуг, операторами платіжних систем; випуску, погашення електронних грошей; емісії, обміну, погашення цифрових грошей Національного банку України?</p>	<p>Податківці відповіли, що такі операції не оподатковуються, оскільки не є об'єктом оподаткування ПДВ згідно з п.п. 196.1.5 ПКУ. В цьому питанні податківці мають рацію, адже Законом № 2888 внесено зміни до п.п. 196.1.5 ПКУ, зокрема до переліку операцій, які не є об'єктом оподаткування ПДВ, додано операції з надання послуг з:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виконання платіжних операцій, що надаються надавачами платіжних послуг, операторами платіжних систем; • випуску, погашення електронних грошей; • емісії, обміну, погашення цифрових грошей Національного банку України.
<p> За який звітний (податковий) період платник податку вперше має право заявити суму від'ємного значення ПДВ до бюджетного відшкодування на рахунок, відкритий у небанківського надавача платіжних послуг?</p>	<p>На думку податківців, оскільки п. 1 розд. II Закону № 2888 визначено, що цей Закон бірає чинності з 01.04.2023, крім окремих його положень, то вперше платник податку має право заявити суму від'ємного значення ПДВ до бюджетного відшкодування на рахунок у небанківського надавача платіжних послуг за звітний (податковий) період квітень 2023 року.</p> <p>Зауважимо, що завдяки оновленому п. 200.4 ПКУ у платників з'явилася можливість отримувати бюджетне відшкодування на рахунок, відкритий у небанківського надавача платіжних послуг. Також, згідно з п.п. 5 п.п. 200.7.1 ПКУ дані про реквізити такого рахунку, відкритого платником у небанківського надавача платіжних послуг, на підставі заяви платника вносяться до Реєстру заяв про повернення суми бюджетного відшкодування.</p>

Євгенія Волох, бухгалтерка-експертка

Ретропередплата!
 Не упустіть важливе!
 Оформіть передплату з будь-якого номера!

 0 800 300 395

Промагнулися повз ПДВ-рахунок: як виправитися, щоб не погіршити

Помилилися та відправили кошти для поповнення реєстраційного ліміту замість електронного ПДВ-рахунку на бюджетний для сплати ПДВ? Як виправити ситуацію та чи можна перекинути гроші назад, читайте в матеріалі.

Світлана Куртенок
«ПБ», № 13/2023, с. 16

Обов'язкові реквізити податкової декларації: помилки та наслідки

Складаючи звітність, обов'язковим реквізитам податкової декларації необхідно приділяти особливу увагу, оскільки помилки або недогляд можуть призвести до неочікуваних проблем. На чому акцентують увагу податківці, а що замовчують, дізнайтеся з матеріалу.

Євгенія Нікітіна
«ПБ», № 13/2023, с. 19

Оновлено порядок заповнення реквізиту «Призначення платежу» в платіжках на сплату податків та ЄСВ

Нещодавно Мінін наказом від 22.03.2023 № 148 затвердив новий порядок заповнення реквізиту «Призначення платежу» в платіжках на сплату податків, зборів, митних платежів та ЄСВ. Що саме змінилося та коли запрацюють ці нові правила, читайте в матеріалі.

Євгенія Нікітіна
«ПБ», № 14/2023, с. 5

ФОП на загальній системі оподаткування: закриваємо 2022 рік

Невпинно наближаються граничні терміни звітування за минулий рік для ФОП-загальносистемників. Цей матеріал допоможе розібратися з особливостями щорічного звітування для цієї категорії платників.

Євгенія Постава
«ПБ», № 14/2023, с. 7

**МІСЯЦЬ
ЗА 5 ХВИЛИН:**

КВІТЕНЬ

2023 РОКУ

Сумісники в податковому розрахунку: збірник ситуацій

Новинки в нарахуванні лікарняних змусили роботодавців переглянути правильність оформлення трудових відносин із сумісниками. В цьому матеріалі ви знайдете приклади для найпоширеніших ситуацій щодо відображення сумісництва в Податковому розрахунку.

Людмила Балла
«ПБ», № 15/2023, с. 5

Оподаткування та декларування доходів, отриманих українськими біженцями за кордоном

Чи потрібно фізособі подавати декларацію про майновий стан за 2022 рік, якщо вона під час війни працювала за кордоном і отримувала зарплату або допомогу, та чи буде штраф за її неподання? Чи мають такі громадяни сплачувати податки з доходу? Відповіді на ці та інші запитання знайдете в матеріалі.

Оксана Одрінська
«ПБ», № 15/2023, с. 21

Звільнення через неможливість забезпечити працівника роботою внаслідок знищення засобів для роботи: від теорії до першої судової практики

Дізнайтеся з матеріалу думку судів щодо розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця через неможливість забезпечити працівника роботою у зв'язку зі знищенням засобів для роботи внаслідок бойових дій.

Катерина Литвиненко
«ПБ», № 16/2023, с. 10

Огляд роз'яснень податківців стосовно операцій з електронними грошима: зміни щодо ПДВ і не тільки

З 01.04.2023 набув чинності Закон України від 12.01.2023 № 2888-IX, яким, зокрема, уточнено деякі норми ПКУ щодо можливостей сплати податків та проведення розрахунків за відвантаженими товарами (роботи, послуги) електронними грошима. Що говорять податківці про запроваджені нововведення, читайте в матеріалі.

Євгенія Волох
«ПБ», № 16/2023, с. 20

КАЛЕНДАР БУХГАЛТЕРА ТА ФОП НА ТРАВЕНЬ 2023 РОКУ

05 ТРАВЕНЬ						
Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

ВАЖЛИВО! Відповідно до п.п. 69.1 підрозд. 10 розд. XX ПКУ в разі відсутності у платника податків можливості **1** своєчасно виконати свій податковий обов'язок щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, подання звітності, в тому числі звітності, передбаченої п. 46.2 ПКУ, платники податків звільняються від передбаченої ПКУ відповідальності з обов'язковим виконанням таких обов'язків протягом шести місяців після припинення або скасування воєнного стану або протягом 60 к. дн. з першого дня місяця, на-

ступного за місяцем відновлення таких можливостей платника податків **2**.

Водночас згідно із Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» від 03.03.2022 № 2115-IX в період дії правового режиму воєнного стану до платників податків не застосовується відповідальність за неподання або несвоєчасне подання «неподаткової» звітності, зокрема до органів статистики, за умови, що така звітність буде подана протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні.

ВСТИГНІТЬ ПОДАТИ

01
пн

Фінансову звітність за I квартал 2023 року до органів статистики **3**
Податкову декларацію про майновий стан і доходи, отримані ФОП-загальносистемником від провадження господарської діяльності, зокрема й Додаток ЄСВ1 до декларації, за 2022 рік **4**

04
чт

Звіт про товарооборот торгової мережі (форма № 1-торг (місячна)) за квітень 2023 року

08
пн

Звіт з праці (форма № 1-ПВ (місячна)) **5** за квітень 2023 року
Звіт про заборгованість з оплати праці (форма № 3-борг (місячна)) за квітень 2023 року

09
вт

Звіт про обсяги виробництва та реалізації спирту (форма № 1-РС) за квітень 2023 року
Звіт про обсяги виробництва та реалізації алкогольних напоїв (форма № 2-РС) за квітень 2023 року
Звіт про обсяги виробництва та реалізації тютюнових виробів (форма № 3-РС) за квітень 2023 року
Звіт про обсяги придбання та реалізації алкогольних напоїв у оптовій мережі (форма № 1-ОА) за квітень 2023 року
Звіт про обсяги придбання та реалізації тютюнових виробів у оптовій мережі (форма № 1-ОТ) за квітень 2023 року

1 Див. матеріал «На тих, хто може та не може виконувати податкові обов'язки, розрахуйсь!» // «ПБ», № 34/2022, с. 5.

2 Див. матеріал «А на податковому фронті чергові зміни...» // «ПБ», № 21/2022, с. 7.

3 Відповідно до п. 5 Порядку подання фінансової звітності, затвердженого постановою КМУ від 28.02.2000 № 419 (далі — Порядок № 419), проміжну фінансову звітність слід подати не пізніше **30.04.2023**. Водночас, оскільки це неробочий день (неділя), термін подання відповідно до п. 10 Порядку № 419 переноситься на перший робочий день — 01.05.2023. Водночас відповідно до Календаря подання форм державних статистичних спостережень та фінансової звітності на 2023 рік граничний термін подання проміжної фінзвітності за I квартал 2023 року — 02.05.2023.

4 Термін подання декларації згідно з п.п. 49.18.4 ПКУ — до 1 травня року, що настає за звітним, тобто граничний термін звітування за 2022 рік — 30.04.2023. Однак, оскільки ця дата припадає на вихідний день (неділю), з урахуванням п. 49.20 ПКУ діє «святково-вихідне» перенесення на наступний робочий після вихідного день — 01.05.2023.

5 Термін подання звіту — не пізніше 07.05.2023, це вихідний день (неділя). Згідно з Календарем подання форм державних статистичних спостережень та фінансової звітності на 2023 рік граничний термін подання звіту — 08.05.2023.

ВСТИГНІТЬ ПОДАТИ

Звіт про обсяг оптового товарообороту (**форма № 1-опт** (місячна)) за квітень 2023 року

Податкову **декларацію з податку на прибуток підприємств** за I квартал 2022 року (платники, у яких податковий період дорівнює календарному кварталу)

Розрахунок **частини чистого прибутку (доходу)**, дивідендів на державну частку за I квартал 2023 року

Фінзвітність за I квартал 2023 року **до органів ДПС** (платники податку на прибуток, які звітують щокварталу)

Податковий **розрахунок сум доходу**, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків — фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також **сум нарахованого єдиного внеску** за I квартал 2023 року

Податкову **декларацію платника ЄП — юрособи** групи 3 за I квартал 2023 року

Податкову **декларацію платника ЄП — ФОП** за I квартал 2023 року (**ФОП — єдинники групи 3**)

Податкову **декларацію платника ЄП — ФОП** за 2022 рік (у разі перевищення протягом року граничного обсягу доходу, самостійного прийняття рішення про перехід на сплату податку за ставками, встановленими для платників ЄП «старшої» групи, або про перехід на загальну систему), зокрема й відомості про сплату ЄСВ (Додаток 1 до декларації) (**ФОП — єдинники груп 1 та 2**)

Податкову **декларацію з екологічного податку** за I квартал 2023 року

Податкову **декларацію з рентної плати** разом з відповідними додатками (залежно від наявного об'єкта оподаткування), зокрема:

- Розрахунком з рентної плати **за користування надрами для видобування корисних копалин** (додаток 1 до декларації) за I квартал 2023 року;
- Розрахунком з рентної плати **за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин** (додаток 3 до декларації), за I квартал 2023 року;
- Розрахунком з рентної плати **за спеціальне використання води** (додаток 5 до декларації) за I квартал 2023 року;
- Розрахунком з рентної плати **за спеціальне використання поверхневих вод** для потреб водного транспорту (додаток 6 до декларації) за I квартал 2023 року;
- Розрахунком з рентної плати **за спеціальне використання води для потреб гідроенергетики** (додаток 7 до декларації) за I квартал 2023;
- Розрахунком з рентної плати **за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування** (додаток 8 до декларації), за I квартал 2023;
- Розрахунком з рентної плати **за спеціальне використання лісових ресурсів** (крім рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування) (додаток 9 до декларації) за I квартал 2023 року

Податкову **декларацію зі збору за місця для паркування** транспортних засобів за I квартал 2023 року

Податкову **декларацію з туристичного збору** за I квартал 2023 року

Спрощену Податкову **декларацію з податку на додану вартість** за I квартал 2023 року (**нерезиденти, які постачають фізособам електронні послуги**)

10
фр

Звіт про використання КОРО та РК (**форма № ЗВР-1**) за квітень 2023 року

Довідку про використанні РК за квітень 2023 року

Податкову декларацію з **ПДВ** за квітень 2023 року

Декларацію з **акцизного податку** за квітень 2023 року

Податкову декларацію з **плати за землю** (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності) за квітень 2023 року (платники, які подають звітність щомісяця, без подання річної декларації)

Розрахунок з **рентної плати за користування надрами для видобування вуглеводневої сировини** (додаток 2¹ до Податкової декларації з рентної плати) за квітень 2023 року

Розрахунок з **рентної плати за користування радіочастотним ресурсом** України (додаток 4¹ до Податкової декларації з рентної плати) за квітень 2023 року

Розрахунок з **рентної плати за транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України** (додаток 11¹ до Податкової декларації з рентної плати) за квітень 2023 року

Податкову **декларацію платника ЄП групи 3** на період дії воєнного, надзвичайного стану в Україні за квітень 2023 року (**юрособи та ФОП — єдинники групи 3**, які використовують особливості оподаткування, встановлені п. 9 підрозд. 8 розд. XX ПКУ (ставка ЄП — 2%))

15
пн

22
пн

ВСТИГНІТЬ СПЛАТИТИ

01
пн

ПДВ за березень 2023 року
Акцизний податок за березень 2023 року
Плату за землю за березень 2023 року
Рентну плату за березень 2023 року
ПДФО з нарахованого, але не виплаченого доходу за березень 2023 року
ВЗ із нарахованого, але не виплаченого доходу за березень 2023 року
ЄП із сум доходів, що оподатковуються **за ставкою 2 %** та задекларовані за березень 2023 року (платники ЄП групи 3)

10
фр

ПЗ, визначені в податковій **декларації про майновий стан і доходи** за 2022 рік (**ФОП-загальносистемники**)

19
пт

Авансовий внесок з ЄП за травень 2023 року (ФОП — єдинники груп 1 та 2⁶)

Податок на прибуток за I квартал 2023 року
Частина чистого прибутку (доходу) за I квартал 2023 року (державні унітарні підприємства та їх об'єднання за результатами фінансово-господарської діяльності)
Екологічний податок за I квартал 2023 року
Рентну плату за I квартал 2023 року
Збір за місця для паркування транспортних засобів за I квартал 2023 року
Турзбір за I квартал 2023 року
ЄП за I квартал 2023 року (**платники ЄП групи 3 — юрособи та ФОП**)
ЄП із сум доходів, що оподатковуються **за ставкою 15 %** та задекларовані в I квартал 2023 року (платники ЄП груп 1 та 2)
ЄСВ із зарплати (доходу) за квітень 2023 року

29
пн

ЄСВ із зарплати (доходу) за квітень 2023 року (**гірничі підприємства**)

ПДВ за квітень 2023 року
Акцизний податок за квітень 2023 року
Плату за землю за квітень 2023 року
Рентну плату за квітень 2023 року
ПДФО з нарахованого, але не виплаченого доходу за квітень 2023 року
ВЗ із нарахованого, але не виплаченого доходу за квітень 2023 року
Авансовий внесок з туристичного збору за травень 2023 року (платники, які сплачують туристичний збір авансами щомісяця)
ЄП із сум доходів, що оподатковуються **за ставкою 2 %** та задекларовані за квітень 2023 року (платники ЄП групи 3)

30
вт

ДО ВІДОМА. В календарі наведено основні форми статистичної звітності. Повний перелік форм державних статистичних спостережень на 2023 рік⁸, а також терміни подання форм статистичної та фінансової звітності⁹ наведено на офіційній вебсторінці Державної служби статистики України. Крім цього, підприємство може отримати перелік статистичних форм за кодом ЄДРПОУ за посиланням: <https://ess.ukrstat.gov.ua/>. Також нагадуємо,

що з 01.01.2023 набрав чинності Закон України «Про офіційну статистику» від 16.08.2023 № 2524-IX, ч. 4 ст. 10 якого передбачає, що респонденти подають статистичну звітність та фінансову звітність виробникам офіційної статистики виключно в електронній формі. Безкоштовний сервіс для електронного звітування за статистичними звітами «Кабінет респондента» можна знайти за посиланням: <https://statzvit.ukrstat.gov.ua>.

⁶ Податківці в своїх роз'ясненнях оминають питання щодо переносу строку сплати авансових внесків з ЄП, якщо він припадає на вихідний чи святковий день, на найближчий операційний банківський день, тому безпечніше сплачувати його не пізніше робочого дня напередодні вихідного чи святкового.

⁷ Відповідно до п. 9.1 підрозд. 8 розд. XX ПКУ тимчасово, з 01.04.2022 до припинення або скасування режиму воєнного стану, ФОП — платники ЄП груп 1 та 2 мають право не сплачувати ЄП.

⁸ https://ukrstat.gov.ua/table/table_2023/zm_tab_2023.htm

⁹ https://ukrstat.gov.ua/plan_stat/2022/gr_form_23.htm

Зустрічайте нову можливість
для спілкування між бухгалтерами!

 Telegram

**ПОТРІБНА ПОРАДА?
ВАМ ДО НАС!**

Приєднуйтеся
до нашої

ГРУПИ В ТЕЛЕГРАМ!

Професійний
БУХГАЛТЕР

Як приєднатися?

- 1 У телеграмі в полі пошуку наберіть «Професійний бухгалтер»
 - 2 Натисніть на спільноту «Професійний бухгалтер» у результатах пошуку
 - 3 Натисніть на «Приєднання до спільноти»
- АБО** Відскануйте цей QR-код своїм смартфоном у телеграмі

ГОТОВО — ви з нами!

Передплата на **2023** рік

Професійний
БУХГАЛТЕР

«ПРОФЕСІЙНИЙ БУХГАЛТЕР»

Видання для тих, хто хоче встигати більше!

ЕЛЕКТРОННА ВЕРСІЯ

20%

ЗНИЖКА

3240 ²⁷⁰ грн/міс.
грн/рік

0 800 300 395

